

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра міжнародного обліку і аудиту

**галузь знань
спеціальність
спеціалізація**

05 Соціальні та поведінкові науки
051 Економіка
Міжнародна економіка

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему

**МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ
У ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ**

здобувача

Домашовець Анастасії Петрівни

(підпис)

Науковий керівник к.е.н., доцент Семененко Т. М.
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професорка Галенко О. М.

(підпис)

Київ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра міжнародного обліку і аудиту

**галузь знань
спеціальність
спеціалізація**

05 Соціальні та поведінкові науки
051 Економіка
Міжнародна економіка

Форма навчання: очна (денна)

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Столярчук Я.М. _____
«____» _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Галенко О.М. _____
«____» _____ 2024 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти: *Домашовець Анастасії Петрівні*

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи
на тему: *«Механізми регулювання міжнародної торгівлі у глобальних умовах»*

Тему затверджено наказом ректора Університету від «__» _____ 2024 р. №_____
Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах:

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Теоретичні аспекти регулювання міжнародної торгівлі в глобальних умовах
Розділ 2	Механізми регулювання міжнародної торгівлі: практичний аспект
Об'єкт дослідження:	Міжнародна торгівля у глобальних умовах
Предмет дослідження:	Механізм регулювання міжнародної торгівлі у глобальних умовах
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	Проведення аналізу механізм регулювання міжнародної торгівлі у глобальних умовах

Конкретні завдання, які студент повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	1.1. Еволюція розвитку міжнародної торгівлі 1.2. Форми та види міжнародної торгівлі 1.3. Вплив процесів глобалізації на міжнародну торгівлю: можливості та загрози
У розділі 2	2.1. Сучасні механізми регулювання міжнародної торгівлі та особливості їх застосування 2.2. Роль інституційного регулювання міжнародної торгівлі в умовах глобалізації 2.3. Проблеми й виклики регулювання міжнародних торговельних процесів та шляхи їх подолання

Завдання підготував
науковий керівник,
к.е.н., доцент

(підпис)

Семененко Т. М.
(ініціали, прізвище)

«__» _____ 2024 р.

Завдання одержав
здобувач

(підпис)

Домашовець А.П.
(ініціали, прізвище)

«__» _____ 2024 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить ___ сторінок, ___ таблиць, ___ рисунків, список використаних джерел з 43 найменувань.

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ У ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ

Об'єктом дослідження є міжнародна торгівля.

Предметом дослідження механізми регулювання міжнародної торгівлі у глобальних умовах.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – обґрунтування механізмів регулювання міжнародної торгівлі у глобальних умовах.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- визначити еволюцію розвитку міжнародної торгівлі;
- встановити форми та види міжнародної торгівлі;
- оцінити вплив процесів глобалізації на міжнародну торгівлю: можливості та загрози;
- дослідити сучасні механізми регулювання міжнародної торгівлі та особливості їх застосування;
- розглянути роль інституційного регулювання міжнародної торгівлі в умовах глобалізації;
- виявити проблеми й виклики регулювання міжнародних торговельних процесів та шляхи їх подолання.

Практичне значення отриманих результатів Теоретичні та практичні положення дослідження у роботі сформовані у методичні вказівки та практичні рекомендації, які можуть бути використані для обґрунтування механізмів регулювання міжнародної торгівлі у глобальних умовах.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024

Ключові слова: торгівля; міжнародна торгівля; регулювання; глобалізація; кризи.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ.....	6
1.1 Еволюція розвитку міжнародної торгівлі.....	6
1.2 Форми та види міжнародної торгівлі.....	13
1.3 Вплив процесів глобалізації на міжнародну торгівлю: можливості та загрози.....	24
РОЗДІЛ 2 МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	31
2.1 Сучасні механізми регулювання міжнародної торгівлі та особливості їх застосування.....	31
2.2 Роль інституційного регулювання міжнародної торгівлі в умовах глобалізації.....	40
2.3 Проблеми й виклики регулювання міжнародних торговельних процесів та шляхи їх подолання.....	48
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ.....	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Міжнародна торгівля є динамічним фактором глобальної економічної діяльності і рушійною силою економічного зростання у багатьох країнах. Міжнародна торгівля має довгу історію. Розвиток ідей про міжнародної торгівлі починається з теоретичних елементів, що існували до доктрини, і закінчується сучасними торговими теоріями.

Торгівля була основним аспектом давньої мови. Багато товари продавалися в одній частині Середземномор'я, походючи з зовсім іншого і віддаленого регіону через збільшення переміщення населення і розвитку транспорту. Продовольства, сировини і промислових товарів були не тільки у греки вперше, але експорт таких класиків, як вино, оливки і кераміки сприяв поширенню грецької культури в світі.

Платон (427-348 рр. до н. е.) і Аристотель (384-322 рр. до н. е.) зробили великий внесок у філософію економіки. Ідея Платона про поділі праці була фундаментальною концепцією теорії міжнародної торгівлі Адама Сміта (1723-1790). Платон стверджує, що спеціалізація членів співтовариства може поліпшити їх матеріальне становище за рахунок виробництва того товару, якому вони більш вправні, і обміну його у великій кількості на інші речі, які їм потрібні, в інших, роблять те ж саме.

Теорії міжнародної торгівлі сформульовані для пояснення міжнародної торгівлі різних країн. Теорії торгівлі пояснюють, як торгівля пов'язана з розподілом ресурсів, виробництвом і розподілом дефіцитних ресурсів всередині країни і на міжнародному рівні. По суті, теорії торгівлі намагаються відповісти на питання, які товари продаються на міжнародному рівні і які фундаментальні закони, що регулюють міжнародне розподіл ресурсів. З точки зору історичного досконалості, економісти намагалися зрозуміти й пояснити моделі торгівлі країн. З часом економісти розробили теорії, що пояснюють основи і закономірності світової торгівлі. Теорія міжнародної торгівлі зазнала безліч змін від класичних до неокласичних, нових торгових теорій і нової класичної теорії торгівлі. Класичні теорії розглядаються як теорії, орієнтовані на конкретні країни. Однак до

середини 20^{-го} століття теорії почали пояснювати торгівлю з точки зору фірми, а не країни. Ці теорії заявлені як сучасні і засновані на фірмах теорії, обидві ці категорії складаються з декількох міжнародних теорій. Торгові теорії були розроблені для пояснення основ і переваг міжнародної торгівлі країн в різні періоди часу.

Вагомий внесок у дослідження різних аспектів міжнародної торгівлі зробили такі українські науковці, як Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба, Т. В. Князева, Ю. П. Колбушкін, С. В. Петровська, В.В. Рокоча, В.Г. Алькема та багато інших дослідників.

Мета кваліфікаційної роботи передбачає обґрунтування механізмів регулювання міжнародної торгівлі у глобальних умовах.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- визначити еволюцію розвитку міжнародної торгівлі;
- встановити форми та види міжнародної торгівлі;
- оцінити вплив процесів глобалізації на міжнародну торгівлю: можливості та загрози;
- дослідити сучасні механізми регулювання міжнародної торгівлі та особливості їх застосування;
- розглянути роль інституційного регулювання міжнародної торгівлі в умовах глобалізації;
- виявити проблеми й виклики регулювання міжнародних торговельних процесів та шляхи їх подолання.

Методичну основу кваліфікаційної роботи склав комплекс таких загальнонаукових та спеціальних методів: методи історичного, логічного та порівняльного аналізу, методи індукції, дедукції та логічних узагальнень.

Інформаційну основу дослідження становили офіційні статистичні дані з бази статистичної макроекономічної інформації міжнародної торгівлі; результати міжнародних спостережень, оприлюднені міжнародними інституціями; наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали періодичних видань та ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в узагальненні існуючих напрацювань щодо стану та розвитку механізмів регулювання міжнародної торгівлі у глобальних умовах.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ

1.1 Еволюція розвитку міжнародної торгівлі

Класична торгова теорія і неокласична торгова теорія називаються традиційними торговими теоріями. Теорія меркантилістів, теорія абсолютної переваги та теорія порівняльної переваги підпадають під класичні теорії. Перша теорія міжнародної торгівлі виникла в період меркантилізму. В період з XVI до середини вісімнадцятого століття Великобританія, Іспанія, Франція і Нідерланди були найбільш розвиненими країнами світової економіки. Уряди цих країн здійснювали потужне втручання в свою економічну політику. Їхні уряди були стурбовані способами підтримки власної влади і багатства. Економічна філософія, яка належним чином відображала ці цілі, була відома як меркантилізм. Меркантилізм призводить до перевищення експорту над імпортом, щоб збільшити запаси дорогоцінного металу. І заохочував державне регулювання торгівлі для сприяння позитивному торговельному балансу. У ньому говориться, що багатство країни залежить від балансу експорту за вирахуванням імпорту.

Меркантилістські погляди на міжнародну торгівлю пояснюють, що країни повинні перешкоджати імпорту з допомогою тарифів і квот і заохочувати експорт з допомогою експортних субсидій і підтримки (Verter, 2015). Головною турботою меркантилістів було підвищення добробуту нації при одночасному отриманні прибутку тільки за рахунок зниження добробуту інших націй. Відповідно до цієї точки зору, вигода від міжнародної торгівлі нації порівнювалася з витратами інших націй. Сальваторе (2013) зазначив, що меркантилісти вимірювали багатство нації запасом дорогоцінних металів, якими вона володіла. Навпаки, багатство нації вимірюється її запасом людських, штучних і природних ресурсів, доступних для виробництва товарів і послуг. Юм (1752), Сміт (1776) стверджували, що при наявності вільного ринку дорогоцінних металів будь-яка спроба країни встановити довгостроковий сприятливий торговий баланс була заздалегідь

приречена на провал. Х'юм також стверджував, що можливо короткострокове позитивне сальдо торгового балансу. Як зазначає Хілл (2013), Х'юм вказав на внутрішню непослідовність принципу меркантилізму. Наприклад, якщо б у Англії був профіцит торгового балансу з Францією, то результуючий приплив золота і срібла збільшив би внутрішню грошову масу і викликав би інфляцію в Англії. З іншого боку, у Франції відтік золота і срібла мав би зворотний ефект. грошова маса Франції скоротилася б, і її ціни впали. Це зміна відносних цін між Францією і Англією спонукало б французів купувати менше англійських товарів, а англійців - більше французьких товарів. Отже, виникла б гра з нульовою сумою. Гра з нульовою сумою - це виграш однієї країни в результаті програшу іншого. У довгостроковій перспективі жодна країна не зможе отримати позитивне сальдо торгового балансу.

У 19 столітті традиційні теорії торгівлі були розроблені двома основними науковими школами: Британської класичною школою і Французької ліберальної школою. Однією з перших класичних теорій міжнародної торгівлі є теорія абсолютної переваги. Згідно Адаму Сміту (1776), торгівля виникає тільки тоді, коли між країнами існують абсолютні різниці у витратах. Сміт стверджував, що одна нація може виробляти певний товар з меншими затратами праці, ніж інша нація, а інша нація може виробляти інший товар ефективніше. Ефективність праці створює можливу вигідну торгівлю між обома країнами. Після прочитання теорії абсолютної переваги виникає головне питання: що відбудеться, якщо країна буде мати абсолютну перевагу по всіх товарах або абсолютний брак по кожному з продуктів?

Девід Рікардо (1817) розробив класичну теорію порівняльних переваг для пояснення міжнародної торгівлі країн. Головний внесок Рікардо в міжнародну торгівлю полягав у тому, щоб показати, що існує основа для вигідної торгівлі, незалежно від того, країни мають абсолютну перевагу чи ні. Рікардо показав, що торгівля можлива навіть тоді, коли одна країна може виробляти всі товари більш ефективно, ніж інша країна, якщо відносні витрати на виробництво двох товарів розрізняються в різних країнах (Сальваторе, 2013). Це відомо як принцип

порівняльної переваги, який до цих пір є однією з найбільш важливих концепцій в теорії торгівлі. Теорія порівняльних переваг говорить, що країна буде експортувати ті товари і послуги, які вона може зробити з низькими альтернативними витратами, й імпортувати товари і послуги, які країна могла б виробити з високими альтернативними витратами. Проте порівняльні переваги витягуються з вкрай спрощеної моделі "два товару / дві країни". Реальна світова торгівля більш складна, оскільки країни експортують та імпортують безліч різних товарів і послуг. Існує ряд критичних зауважень на адресу класичної теорії міжнародної торгівлі. Вона нереалістично передбачає, що імпорт країни буде відповідати її імпорту. В ній не враховуються грошові потоки капіталу. Це поширена помилка в класичній теорії міжнародної торгівлі. Хаберлер (1861) зазначив у своїй книзі "Огляд теорії міжнародної торгівлі", що чиста теорія міжнародної торгівлі починається з теорії порівняльних витрат Рікардо. слід зазначити, що теорема вже була сформульована Торренсом у 1815 році. Згідно Полу Кругману (1990), застосування ефекту масштабу світовими виробниками з використанням нових технологій дозволяє багатьом країнам виробляти продукцію дуже дешево і експортувати свої надлишки в інші країни. Наприклад, Китай виробляє дуже дешево і експортує багато товарів в інші країни. Це показує реальну структуру світової торгівлі. Незважаючи на критику, теорія порівняльних переваг все ще може дати більше базових знань для розуміння структури світової торгівлі, навіть якщо вона стає менш актуальною в умовах глобалізації та сучасних теорій міжнародної торгівлі.

Неокласичні ідеї виникли в 1900-х роках, щоб скласти конкуренцію більш ранніх теорій економістів-класиків. Неокласична економіка фокусується на попиті і пропозиції як рушійні сили, що стоять за виробництвом, ціноутворенням і споживанням товарів і послуг. У 1930-х рр. шведські економісти Хекшер та Олін запропонували теорію факторного забезпечення, щоб замінити теорію Рікардо про порівняльні переваги з багатьма факторами. Теорія забезпеченості факторами називається неокласичною теорією міжнародної торгівлі, а ця модель називається моделлю НО. Згідно моделі НО, міжнародна торгівля була в першу чергу

обумовлена різною забезпеченістю країн факторами виробництва. У моделі Хекшера - Оліна є чотири основні теореми: теорема про факторному вирівнювання цін; теорема Столпера-Самуельсона, теорема Рибчинського; теорема Хекшера-Оліна (Lam, 2015). Теорема про вирівнювання цін факторів виробництва свідчить, що якщо ціни на випущені товари зрівняні між країнами, які беруть участь у вільній торгівлі, то ціни на запроваджувані чинники також будуть зрівняні між країнами. Теорема Столпера-Самуельсона стверджує, що збільшення ціни гудвілу викликає збільшення ціни фактора, що інтенсивно використовується в цій галузі, і зниження ціни іншого фактора. Теорема Рибчинського стверджує, що збільшення забезпеченості фактором призведе до збільшення випуску продукції галузі, інтенсивно використовує його, і зниження випуску іншої галузі. Теорема про факторної забезпеченості пояснює, що експорт країни залежить від її забезпеченості ресурсами, будь то достаток капіталу або робочої сили. При надлишку капіталу вона буде виробляти і експортувати капіталомісткі товари відносно дешевше, ніж інша країна. Аналогічно, країна з надлишком робочої сили буде виробляти та експортувати трудомісткі товари відносно дешевше, ніж інша країна. Міжнародна торгівля здійснюється через відмінності у порівняльних витратах на фактори виробництва, які виникають через їх надлишку або недостатності всередині країн. Іншими словами, міжнародна торгівля дає країнам можливість спеціалізуватися на одному конкретному продукті і в той же час імпортувати товари з інших країн, на яких вони спеціалізуються.

Внесок неокласиків у теорію торгівлі був додатково розвинений Вольфгангом Столпером і Полом Самуельсоном (1941) і Самуельсоном (1949) в теорію торгівлі Хекшера-Оліна-Самуельсона (або H-O-S). Теорема Самуельсона показує, що збільшення відносної ціни товару збільшує реальну заробітну плату фактора, що інтенсивно використовується при виробництві цього товару, і знижує реальну заробітну плату іншого фактора. Враховуючи додаткове припущення, що жодна з країн не спеціалізується на свій експортний товар, теорема про

вирівнювання цін на фактори виробництва стверджує, що торгівля вирівнює реальні ціни на фактори виробництва в двох країнах.

Міжнародну торгівлю можна пояснити якимось одним принципом. З часом у різних вчених з'являються нові торгові теорії. На початку 1950-х років Василь Ст. Леонтьєв провів емпіричне дослідження моделі Н. О. Він уважно вивчив економіку США і зазначив, що Сполучені Штати багаті капіталом і, отже, повинні експортувати більш капіталомісткі товари. Проте його дослідження показало протилежні результати: США імпортували більш капіталомісткі товари. Згідно теорії ХО, Сполучені Штати повинні були імпортувати трудомісткі товари, але замість цього вони фактично експортували їх (Saylor Academy, 2012). Це називається "парадоксом Леонтьєва", і після цього виникають деякі сумніви в застосовності теорії Н-О.

Класичні теорії торгівлі були оскаржені багатьма вченими (Рассех, 2009) і надали можливість для нового розвитку теорій міжнародної торгівлі. Більш того, в післявоєнний період теорії, засновані на фірмах, розвивалися разом із зростанням транснаціональних компаній. Для ведення міжнародного бізнесу з'явилося багато транснаціональних компаній, і класичних торгових теорій не вистачало, аби пояснити нові моделі світової торгівлі. Сальваторе (2013) визначив, що теорія порівняльних переваг Хекшера–Оліна, заснована на відмінностях в факторних запасах, залишає значну частину сучасної міжнародної торгівлі непоясненим. Тому професора бізнес-шкіл висунули нові теорії міжнародної торгівлі, що базуються на фірмах, для пояснення нових моделей світової торгівлі. В кінці 1970-х років була сформульована нова теорія торгівлі для пояснення глобальної торгівлі. Ці торгові моделі пояснюються концепції порівняльної переваги і допускають збільшення віддачі від масштабу, зовнішньої економії, диференційованих продуктів і пов'язаних з ними недосконало конкурентних ринкових структур. Показано, що торгівля виникає навіть між країнами, ідентичними щодо забезпеченості факторами виробництва і технічними знаннями.

Майни (2013) підкреслює, що в ранній період появи нових теорій торгівлі існувало безліч інших гіпотез і теорій для пояснення причин міжнародної торгівлі.

Такі, як Теорія доступності Кравіса (1956), Теорія технологічного розриву Познера (1961), Теорія життєвого циклу продукту Хірша (1967) і Вернона (1966), Теорія подібності переваг попиту Лінди (1961) і Портера (1990), міжнародна торгівля алмазної моделлю. Ці моделі намагаються усунути недоліки стандартної торгової теорії міжнародної торгівлі.

Кравіс (1956) поставив під сумнів припущення класичної теорії про те, що технологія однакова у всіх торгуючих країнах. Теорія доступності стверджує, що країна, як правило, імпортує продукти, яких немає вдома. Доступність визначається природними ресурсами, технологічним прогресом і диференціацією продукції (Гандольфо, 1998). Основна ідея теорії доступності полягає в тому, що країна буде імпортувати ті товари, які недоступні в країні в абсолютному сенсі, і країна повинна експортувати ті товари, яких вироблено більше, ніж потрібно для внутрішніх потреб.

Теорія технологічного розриву, розроблена Познером (1961), описує перевага, яким користується країна, виводить на ринок нові продукти. Країна буде користуватися порівняльним перевагою, а також тимчасовим монопольним статусом до тих пір, поки інші країни не отримають можливість імітувати новий продукт. Загально визнано, що технологічні інновації роблять позитивний вплив на експорт, оскільки підвищують ефективність виробництва в інноваційних країнах. Познер описав, що процес технологічних змін призводить до розриву в імітації, який впливає на структуру міжнародної торгівлі. Як згадували Рамос і Зарзосо (Ramos & Zarzoso, 2010), теорія міжнародної торгівлі підкреслює важливість технологічних інновацій для пояснення міжнародної конкурентоспроможності країни (Познер, 1961; Вернон, 1966; Фагерберг, 1997).

Вернон (1961) спочатку запропонував теорію життєвого циклу продукту. Модель життєвого циклу продукту пояснює, що продукт спочатку проводиться для домашніх споживачів і експортується країною-новатором із-за обмеженого початкового попиту всередині країни і в інших країнах. але в кінцевому підсумку вона виявляється країною-імпортером того ж продукту чи тієї ж диференційованої різновиди цього продукту. Теорія життєвого циклу продукту стала точним

поясненням нових моделей світової торгівлі. Розглянемо копіювальні апарати; продукт був вперше розроблений на початку 1960-х років компанією Хегох в Сполучених Штатах і спочатку продавався американським користувачам, а потім Хегох експортувала копіювальні апарати зі Сполучених Штатів в Японію і розвинені країни Західної Європи. Коли попит у цих країнах почав зростати, Хегох створила спільні підприємства для організації виробництва в Японії (Hill, 2013). Це означає, що з часом експортер конкретного продукту стане імпортером того ж продукту, оскільки виробництво буде зосереджено в зарубіжних країнах з більш низькими витратами.

Ян Тинберген (1962) спробував пояснити структуру світової торгівлі за допомогою гравітаційної моделі. Гравітаційна модель стверджує, що відносний економічний розмір приваблює країни до торгівлі одна з одною. Однак великі відстані послаблюють привабливість. Гравітаційна модель спочатку пояснювалася як емпірична, без якого-небудь конкретного обґрунтування в теорії торгівлі, але широке впровадження гравітаційної моделі для пояснення моделей торгівлі було розцінено економістами як значний розвиток попередніх теоретичних моделей у міжнародній торгівлі.

Алмазна модель міжнародної торгівлі Майкла Портера також підпадає під дію нових торгових теорій. Вона відома як теорія національних конкурентних переваг галузей. Ця модель пояснює, чому певні галузі в конкретній країні є конкурентоспроможними на міжнародному рівні, в той час як інші можуть і не бути. Портер пояснює, що конкурентоспроможність будь-якої компанії на міжнародній арені заснована головним чином на взаємопов'язаному наборі переваг місцезнаходження, таких як стратегія фірми, структура і суперництво, факторні умови, умови попиту, а також суміжні допоміжні галузі. Якщо ці умови сприятливі, це змушує вітчизняні компанії постійно впроваджувати інновації в новий продукт.

1.2 Форми та види міжнародної торгівлі

Сучасні економічні умови, розвиток технологій, вдосконалення транспорту і засобів зв'язку змушують багато компаній працювати в різних місцях, наприклад, в своїй країні і в інших країнах. Кожна компанія, що здійснює який-небудь обмін товарами, послугами або міжнародні транзакції за межами своєї країни, є учасником міжнародного ринку прямо або побічно.

Міжнародний бізнес складається із заздалегідь розроблених транзакцій, що здійснюються через національні межі з метою задоволення потреб приватних осіб, компаній та інших підприємств. Міжнародний бізнес фактично пов'язує всі країни, установи і окремих осіб. Підприємства повинні визначати цілі та завдання, які будуть поставлені на міжнародному ринку. Це означає визначити цільові країни та можливості продажу продуктів і послуг в цих країнах і, звичайно ж, оцінити, який прибуток можна отримати від продажу своїх продуктів і послуг на ринках обраних країн.

Міжнародний бізнес реалізується в процесі глобалізації бізнесу, що фактично означає посилення міжнародної інтеграції та виробничих процесів, а також міжнародного ринку товарів та послуг. Це відноситься до реалізації процесів лібералізації національних економік, зниження торговельних обмежень або бар'єрів, вільного переміщення прямих іноземних інвестицій по всьому світу, посилення ролі міжнародних компаній в міжнародному виробництві і торгівлі та обміні.

Глобалізація відноситься до зростання глобальної зв'язності, інтеграції і взаємозалежності економічної, соціальної, технологічної, культурної, політичної і екологічної сфер. Глобалізація - це поняття або поширений термін, який найкращим чином пояснює процеси економічної взаємозалежності, зростаючий вплив культури, величезні переваги інформаційних технологій та нові геополітичні зміни, які призводять до об'єднання людей у глобальну систему. Що стосується глобалізації, то можна зазначити, що вона являє собою інтернаціоналізацію щодо різних країн. Економічну глобалізацію можна

вимірювати по-різному; тим не менше ці вимірювання націлені на чотири характерних для неї економічні тенденції:

- рух товарів та послуг і збільшення національного доходу на душу населення;
- збільшення зайнятості - переміщення населення може призвести до поліпшення зайнятості, якщо не в країні проживання людини, то в інших країнах;
- рух капіталу у вигляді прямих інвестицій;
- розвиток технологій в результаті потоку міжнародних досліджень, розробок та інвестицій.

Глобалізація - це посилення процесів економічної інтеграції у всьому світі, і насправді все досягається за рахунок торгівельних і фінансових потоків. Поняття глобалізації пов'язане з переміщенням людей, робочої сили і знань (технологій) через міжнародні кордони. Крім того, існують широкі виміри глобалізації, пов'язані з культурним, політичним та екологічним аспектів.

Ринок кожної країни індивідуальний. Відмінності визначаються культурою і способом життя, відмінностями у демографічних характеристиках населення, запитах і купівельних звичках, відмінностями у виробництві і витратах на продаж товарів і послуг, валютах, політичній владі і нормативних актах, розмір ринків і рівень конкуренції.

Функціонування міжнародного ринку утруднене із-за того, що багато країн різними нормативними актами і заходами обмежують вільне переміщення товарів або захищають внутрішнє виробництво. Це так звані бар'єри для виходу країни на ринок. Раціоналізація застосування захисних заходів обґрунтовується аргументами, які спрямовані на необхідність [1]:

- захищати слаборозвинену економіку, де витрати часто вище, а якість знаходиться на більш низькому рівні;
- Захист від unfair конкуренції;
- Захист життєво важливих видів національної економічної діяльності;
- Інтервенції під зовнішньоторговельний баланс;
- Захист рівня living standards.

Прийняття захисних заходів знижує конкуренцію, призводить до зростання цін, викликає інфляцію, у споживачів стає менше кількості товарів і послуг на вибір, торговий баланс легко порушується, а конкуренції недостатньо.

В умовах глобальної економіки жодна країна не готова робити все, що необхідно для задоволення потреб населення, без налагодження співпраці з іншими країнами. Кожна країна бере участь у різних видах торгівлі або іншої діяльності з продажу готової продукції, постачання матеріалів або інших ресурсів, яких не вистачає в країні, досягненню більш ефективного і дешевого виробництва і т. д. Глобальна економіка сприяє підвищенню ефективності та надання різних видів продукції, часто виробленої за більш низькими цінами. Глобалізація виробництва в той же час викликає глобалізацію торгівлі, і вони не можуть функціонувати одне без іншого.

Успішне розміщення на міжнародному ринку засноване на реалізації комерційної діяльності на відомому ринку. Необхідно знати, хто є покупцями товарів і послуг, існуючими і майбутніми, які розширяють діяльність. Слід знати, що таке незадоволені потреби і бажання споживачів, як вони співвідносяться з ринком і як їх залучити.

Споживачі на міжнародному ринку пред'являють більш високі вимоги, мають більш широкі можливості, отримують більше інформації про продукти і послуги і хочуть купувати найкращі продукти, що відповідають їх потребам.

Є три основних питання, які слід враховувати при визначенні необхідності роботи на міжнародному ринку, і вони такі [2]:

- розмір ринку і хто на ній розміщений;
- як краще розуміти ринок;
- який оптимальний підхід для забезпечення найкращого цільового ринку?

Для того, щоб мати можливість працювати на іноземному або міжнародному ринку, необхідно знати міжнародну торговельну систему. Їм повинно бути відомо, що таке так звані торгові обмеження і організації, що працюють над просуванням торгівлі або міжнародної торгівлі товарами.

Розвиток міжнародної торгівлі та інших форм міжнародного співробітництва, а також вплив держави на ведення міжнародної торгівлі призводить до необхідності встановлення тієї чи іншої форми взаємної угоди і ведення переговорів між компаніями з різних країн. Це робиться на двосторонній основі, але необхідно зазначити, що питання, що викликають занепокоєння багатьох країн, не можуть бути вирішені таким чином, оскільки це вимагає укладення багатонаціональних та багатосторонніх конвенцій і угод.

Однією з найважливіших світових організацій, що працюють над розвитком створення умов для вільного переміщення товарів і послуг між країнами світу, є Всесвітня торгова організація. Всесвітня Торгова організація СОТ – WTO [3], є новим важливим і потужним інститутом, який контролює глобальну торгівлю і справляє на неї вплив. Це один з основних механізмів спільної глобалізації. Це сталося 01.01.1995 р. з реструктуризацією - Генеральної угоди з тарифів і торгівлі ГАТТ - General Agreement on Tariffs and Trade. Торговельна організація - WTO, Всесвітня торгова організація (ВТО), є міжнародною організацією, яка була створена для контролю та лібералізації світової торгівлі. Він працює з правилами торгівлі між країнами безпосередньо на глобальному рівні і відповідає за переговори і реалізацію нових торговельних угод і зобов'язань за угодами, які підписали численні держави-члени організації з різних країн.

Міжнародний бізнес також підкоряється закону або законодавством країн-учасниць, прийнятим з урахуванням потреб країни або "запрошених" країн. Місцеві влади можуть прийти до висновку або рішення відмовитися від співпраці з непроханими партнерами. Багато країн можуть задавати такі заходи, як митниця, контроль власності, обмеження на виконання робіт або власність.

Функціонування закордонних ринків здійснюється в інституційному середовищі, яка складається з набору політичних, соціальних і правових правил. Ці правила формують право виробництва, обміну і розподілу, приводячи до нього для досягнення певної безпеки і очікувань щодо дій з іншими і забезпечать стійку реалізацію бізнесу.

Найбільш важливими правилами в кожній системі є правила, які визначають, розподіляють і забезпечують права власності, а також умови, які визначають законні і незаконні форми співробітництва і конкуренції (стандарти, правила ведення переговорів, торгові умови і т. д.). Чітко визначена і безпечна система прав власності є базовою системою функціонування зарубіжних ринків. Вираз права власності та використання торговельних та інших ресурсів має важливе значення для розвитку ринку та маркетингової діяльності.

Найпростішою формою здійснення міжнародного бізнесу є експорт, який може бути прямим або непрямим, з використанням посередників, таких як агенти. Більш складні форми виходу на закордонний ринок включають проведення більш складних операцій, таких як створення спільних підприємств чи здійснення спільних операцій, прямі інвестиції, робота в зонах безмитної торгівлі і т. д.

Те, як зробити вибір на користь виходу на зарубіжні ринки, залежить від багатьох факторів, в першу чергу від характеру існуючих продуктів компанії та умов виходу на зарубіжний цільовий ринок. Експорт може застосовуватися для прямих продажів продукції іноземній компанії або опосередковано через експортних посередників, таких як агенти або посередницькі комісії експортних або торгових компаній.

Експорт - один з найбільш традиційних способів виходу на зовнішні ринки і роботи на них. Експорт розглядається як прийняття заходів щодо продажу продукції в іншій країні для продукції, виробленої в країні походження виробника чи в третій країні. Здійснення експортної діяльності в іншій країні потребує значних активів. Ці фонди не повинні надавати детальну інформацію про здійснення експортної діяльності, як це роблять вітчизняні компанії, а розробляти відповідну інформацію для підготовки детальних експортних стратегій. Експортом можна управляти як активним, так і пасивним. Пасивний експорт - це той, при якому експортер очікує отримання замовлення на купівлю, коли це необхідно. Агресивний експортний маркетинг означає розробку стратегій, які створюють наступальну та чітку картину того, які плани компанії на зарубіжних ринках.

Непрямий експорт означає здійснення експорту товарів через посередника. Це можуть бути агенти або компанії, що здійснюють експорт. Агенти діють як брокери або встановлюють відносини між експортером і іноземними покупцями. Зазвичай агент не займається продажем на зовнішньому ринку, але полегшує і допомагає в реалізації експортної логістики, особливо в області упаковки, відвантаження та складання документації на продукцію.

Прямий експорт на зарубіжні ринки полягає в контролі за переміщенням товарів і логістикою товарів, призначених для закордонних ринків [4].

Агенти-представники діють за принципом конкретної продажу. Вони знаходять покупців на продукцію компанії, яка хоче експортувати. Агенти повинні мати повноваження вести переговори від імені компанії-експортера, яка їх найняла.

Іноземні дистриб'ютори, як правило, є торговцями. Вони беруть продукцію в експортера, що дозволяє цим людям швидше доставляти товари. Дистриб'ютори часто надають післяпродажне обслуговування для задоволення потреб клієнтів на зарубіжних ринках.

Іноземних агентів або дистриб'юторів можна знайти через торговельні палати або інші економічні асоціації в країні, на ринок якої планується робота, і вони можуть використовувати різні публікації про комерційної діяльності.

Іноземні урядові агенти або іноземні урядові агенції також можуть використовуватися для здійснення деякої експортної діяльності або для виявлення певних експортних можливостей. Також для цих цілей можуть бути використані зовнішньоекономічні аташе в якості представників іноземних посольств.

Споживчі товари на зарубіжних ринках можуть продаватися через іноземних роздрібних продавців. Їх можна знайти за допомогою представників з продажу або відправитися на зарубіжний ринок з брошурами або матеріалами про продукт і зразками, зателефонувати роздрібному продавцю по телефону або представити товари з допомогою кампанії прямої поштової розсилки. Підхід прямого маркетингу може знизити витрати на посередників і поїздки за кордон.

В якості варіанту прямого експорту товарів за кордон може здійснюватися прямий продаж продукції споживачам. Цей вид продажу практикується в залежності від продукту. Наприклад, виробники медичного обладнання можуть продавати обладнання лікарням або, що стосується обладнання для освіти, продавати безпосередньо школам або університетам, або певним індивідуальним бізнес-замовникам.

Ліцензія - це згода або дозвіл, даний кому-кому, хто може використовувати права інтелектуальної власності [5]. Правами інтелектуальної власності можуть бути патент, товарний знак продукту, технологія виробництва продукту і спосіб продажу продукту. Ліцензія може видаватися навіть на технічні та бізнес-знання або так звані ноу-хау. Ліцензія відрізняється від авторизації. Авторизація - це передача прав інтелектуальної власності, наприклад, для роботи або для виробництва чого-небудь. За ліцензії на право інтелектуальної власності зазвичай залишається за власником, зазначеним в якості ліцензіарів, і воно не віднімається у того, хто отримує ліцензію - ліцензіата.

Ліцензія може бути виключною і невиключною.

Невиключна ліцензія відноситься до права використання інтелектуальної власності, надається не більш ніж по однокористувальницької ліцензії.

Виключна ліцензія означає, що право використання інтелектуальної власності використовується одноосібно для одного користувача. Це може означати, що доступ до ліцензіату або ліцензіату може мати особа, яка працює в певній галузі або конкретної країни.

Патентна ліцензія - це згода або авторизація на виробництво, використання або продаж запатентованих продуктів з використанням певного дизайну або процесу.

Ліцензія на фірмовий продукт або послугу - це згода, дана власником товарного знака, з тим щоб цей продукт вироблявся або продавався іншою особою. Цей тип ліцензії відрізняється від інших тим, що ліцензіар зберігає певну ступінь контролю над характером і якістю продукту або послуги. При такому типі

ліцензії ліцензіар має контроль за тим, щоб продукція, вироблена на основі тієї, яка отримала ліцензію, мала те ж якість, що і продукція ліцензіара.

Франчайзинг - це одна з бізнес-стратегій, застосовуваних для забезпечення збільшення числа покупців. Франчайзинг - це маркетингова система, з допомогою якої створюється уявлення нинішніх і майбутніх клієнтів про те, як продукти або послуги компанії можуть служити для задоволення їх потреб. Франчайзинг - це спосіб поширення продукції і послуг для задоволення потреб споживачів [6].

Франчайзинг - це мережа незалежних ділових відносин, яка дозволяє:

- ідентифікація бренду продукту;
- спосіб успішної роботи;
- реальна marketing маркетингу.

Коротше кажучи, франчайзинг можна визначити як стратегічну угоду між двома компаніями і двома комерційними суб'єктами, які вибудовують певні відносини і обов'язки для реалізації загальних цілей і вони можуть бути виражені як прагнення до завоювання і домінування на ринку, тобто Залучати та утримувати більше клієнтів або споживачів, ніж їх конкуренти.

Франчайзинг - це маркетингова система, створена між двома країнами або двома компаніями на основі угоди. Конкретна компанія або фірма укладають контракти один з одним на продаж своїх продуктів або послуг на певному ринку або у певній галузі.

Франчайзинг - це не бізнес сам по собі, це спосіб роботи. Франчайзинг означає побудова ділових відносин, при яких компанія, що реалізує певний бізнес однаково - франчайзер – за контрактом з іншою компанією або компаніями - франчайзі - дозволяє продавати свою продукцію безпосередньо на ринку і використовувати назву компанії протягом певного періоду часу. Франчайзинг на міжнародному ринку визначається як безперервні стосунки між особою, яка надає франшизу з метою забезпечення вигод для бізнесу, організації роботи в сфері продажів та менеджменту.

Спільні підприємства або ділова діяльність - це термін, який визначає компанії, які створені двома або більше особами або компаніями з метою спільної роботи і отримання прибутку.

Спільні підприємства являють собою форму організації підприємств, при якій два або більше суб'єктів об'єднуються для виконання певних видів діяльності та отримання прибутку. Кожен учасник інвестує кошти і приймає на себе ризики.

У більшості випадків спільні підприємства або види діяльності є двосторонніми. Вони розглядаються як двосторонні відносини, тому що в них беруть участь дві сторони бізнесу, вони є партнерами для створення певних стратегічних переваг. Основною причиною досягнення такої діяльності може бути, наприклад, доступ до нових технічних засобів, завдяки яким компанії отримують конкурентні переваги; отримання певних інтелектуальних знань, необхідних людських ресурсів закритими каналами розповсюдження продукції в певних регіонах світу і т. д. Крім того, таким чином можна подолати труднощі, пов'язані з інтеграцією культур організацій.

Термін "спільні підприємства" показує, що він відноситься до юридичній особі, організації, фірмі або компанії, яка утворена двома або більше особами або компаніями для спільного здійснення певної економічної діяльності. Сторони, які здійснюють спільну діяльність, погоджуються створити нову компанію для збільшення капіталу і розподілу прибутку і витрат, а також для контролю за діяльністю компанії. Реалізація конкретного проекту або постійна спільна робота можуть розглядатися як спільна діяльність.

Кращим способом повноцінної участі на зарубіжних ринках є повне володіння компанією, що означає повністю незалежне управління капіталом та ведення бізнесу з компанією. Таким чином, можливості для спілкування і контролю повністю залишаються у руках власника.

Коли компанія працює на міжнародному ринку, повинна бути визначена стратегія володіння і стратегія управління компанією, оскільки вона заснована на збереження конкурентної переваги. Ці рішення приймаються окремо і залежать

від розміру компанії та можливостей, пропонованих внутрішнім ринком, наявних ресурсів, розміру ринку, наявної робочої сили та її оснащення.

Операції іноземних компаній на ринок в іншій країні мають дві характеристики, такі як інвестиції у фізичні об'єкти і обладнання та контрольні заходи у сфері маркетингу. Робота на зовнішньому ринку за рахунок власних коштів передбачає розширення знань і модернізацію технологій. Це повинно бути зроблено для того, щоб забезпечити створення конкурентних переваг на цьому ринку, яких не було в розпорядженні інших учасників галузі такої фірми.

ППІ - прямі іноземні інвестиції грають дуже важливу роль у розвитку глобального бізнесу [7]. Це може дозволити компанії забезпечити нові ринки і канали збуту, більш дешеві засоби виробництва, доступ до нових технологій, продуктів, знань і фінансових ресурсів. Прямі іноземні інвестиції в їх загальному визначенні визначаються як інвестиції компанії з-за кордону в певну країну. Інвестиції можуть приймати форму фізичних інвестицій, які означають будівництво заводів і постачання устаткування і техніки, прямі закупівлі у іноземних компаній, будівництво об'єктів або інвестування у спільну діяльність та заохочення створення стратегічних альянсів, спрямованих на надання ліцензій на технології або інтелектуальних знань. Коли мова заходить про прямі інвестиції, слід зазначити, що це прямі інвестиції засобів виробництва іноземній фірмі в будь-якій країні. Інвестиціями можуть be:

- виробництво - з наміром створити нові операційні або виробничі можливості;
- створення нових або об'єднання з існуючими фірмами;
- входження міжнародних фірм, компаній, що здійснюють підприємницьку діяльність більш ніж в одній країні.

Поняття міжнародної торгівлі відноситься до торгівлі товарами і послугами між країнами [8]. Кожна країна, незалежно від технологічних переваг, все одно знайде продукт, який можна розмістити на зовнішньому ринку. Міжнародна торгівля - це продовження виробництва, обміну і споживання, які є основними

елементами життя. Виробники і споживачі, залучені в міжнародну торгівлю, походять з різних країн.

Міжнародна торгівля - це обмін товарами та послугами між приватними особами і компаніями з різних країн [9].

Міжнародна торгівля - це економічна діяльність, яка охоплює торгівлю товарами і послугами за кордоном [10]. Вона являє собою загальний обмін матеріальними благами між країнами. У вузькому сенсі зовнішня торгівля охоплює лише торгівлю товарами між господарюючими суб'єктами з різних країн і підлягає обміну, відбувається тільки з тими товарами, які перетинають державні кордони або митні лінії одного або декількох країн. У широкому сенсі зовнішня торгівля, незважаючи на міжнародний обмін товарами, включає в себе обмін послугами (видимий і невидимий експорт та імпорт), оборот капіталу, пересування людей (туризм) і передачу новин та інформації (ринок телекомунікацій).

Міжнародна торгівля - це торгівля товарами, послугами і т. д. при якому відбувається обмін між юридичними особами з іноземних країн, так що предмет продажу змінює кордону або митну лінію і територію продавця (експортера) та земельного покупця (імпортера). Все це робиться згідно з письмовим зовнішньоторговельним угодою [11]. Зовнішня торгівля зазвичай здійснюється за певними правилами і законами, а права і обов'язки учасників визначаються в контракті. У зовнішню торгівлю включаються тільки конкурентоспроможні товари і послуги з точки зору якості, ціни, оплати, умов поставки.

Значення і роль міжнародної торгівлі відображаються в тому факті, що з її допомогою здійснюється зовнішня торгівля, до якої країни поставляють товари і послуги, які самі по собі не можуть зробити або нездатні провести в достатній кількості для задоволення потреб країни-споживача. Міжнародна торгівля стимулює поділ праці, знижує витрати виробництва, створює велику конкуренцію між покупцями і виробниками, зменшує можливості створення монополій та швидкого зміни цін, а також полегшує рух капіталу.

Міжнародний бізнес складається з заздалегідь продуманих транзакцій, що здійснюються через національні кордони. Будь-яка компанія, що здійснює який-небудь обмін товарами, послугами або міжнародні транзакції за межами своєї країни, є учасником міжнародного ринку прямо або побічно.

Міжнародний бізнес реалізується в процесі глобалізації бізнесу, що фактично означає посилення міжнародної інтеграції та виробничих процесів, а також міжнародного ринку товарів та послуг. Глобалізація відноситься до зростання глобальної зв'язності, інтеграції і взаємозалежності економічної, соціальної, технологічної, культурної, політичної і екологічної сфер.

Щоб мати можливість працювати на іноземному або міжнародному ринку, необхідно знати міжнародну торговельну систему. Необхідно також знати про так званих торговельних обмежень та організаціях, що працюють над просуванням міжнародної торгівлі або обміну товарами. Розвиток міжнародної торгівлі та інших форм міжнародного співробітництва, а також вплив держави на ведення міжнародної торгівлі призводить до прагненню встановити ту чи іншу форму взаємної угоди і ведення переговорів між компаніями з різних країн.

Найпростішою формою здійснення міжнародного бізнесу є експорт, який може бути прямим або непрямим з використанням посередників, таких як агенти. Більш складні операції проявляються у вигляді спільних підприємств чи здійснення спільних операцій, прямих інвестицій, роботи у зонах безмитної торгівлі і т. д.

Міжнародна торгівля - це розширення виробництва, обміну і споживання, які є основними елементами життя. Виробники і споживачі, які беруть участь у міжнародній торгівлі, з різних країн.

1.3 Вплив процесів глобалізації на міжнародну торгівлю: можливості та загрози

Після Другій світовій війні світова торгівля зростає дуже швидко та додала нові розміри глобальної економічної діяльності за участі мультинаціональних компаній як основних установ глобальної економіки. Міжнародний бізнес охоплює різноманітні види діяльності, пов'язані з проведенням комерційних угод за межами державних кордонів. Цей бізнес передбачає цілісний підхід до діяльності компаній, як великих, так і малих, що займаються зовнішньою торгівлею. Одним із економічних розвитків, який має велике значення, є збільшення здатності конкурувати в період динамічного стану, що стає зрілим.

Інтернаціоналізація бізнесу навіть на глобальному рівні. Компанії — лідери у всьому світі звертають увагу на міжнародний бізнес. Глобалізація — це процес діяльності в різних секторах, де країни всього світу стають все більш інтегрованою силою на ринку, яка не обмежується територіальними кордонами якоїсь країни. Починається епоха глобалізації, що впливає на всі аспекти життя, як соціальні і культурні, технологічні, політичні рухи, які відчуваються дуже відчутно в глобалізації в економічній сфері, де ці впливи можуть бути як позитивними, так і негативними. У сфері економіки міжнародна торгівля показує розвиток, який відбувається дуже швидко, і це питання, на яке ми можемо звернути увагу з різної комерційної діяльності, наприклад, торгівля певними продуктами або предметами, які не мають обмежень між країнами, прогрес технологій як засіб полегшення міжнародної торгівлі. Вплив глобалізації на міжнародну торгівлю може бути як позитивним, так і негативним, де світ розглядається як єдність, в якій всі області можуть бути досягнуті легко і швидко здійсненням торгівлі та сторонніми складами, що забезпечують всім можливість спробувати де завгодно та коли завгодно, особливо якщо це підтримується ерою вільної торгівлі. Знаючи вплив глобалізації на міжнародну торгівлю, як у країнах, що розвиваються, так і у розвинених країнах, і навіть у супердержавках, можна мінімізувати негативний вплив і максимізувати позитивний вплив на міжнародну торгівлю, що, звісно, тільки впливає на економічний розвиток країни, де розвиток глобалізації фактично не приймається легко країною-країною розвинутої, оскільки країни розвивають глобалізацію потребують процесу, що має характеристики

хвороби, стосовно того, що потрібно країні, яка розвивається. оскільки це дуже важливо в міжнародній торгівлі, що ми знаємо про вплив глобалізації та які фактори впливають на міжнародну торгівлю в країнах, розвинених зокрема в країну Індонезія. Умови Індонезії на даний момент породжують різні конфлікти, такі як високий рівень безробіття, бідність, яка призводить до низької продуктивності та якості, через що багато малих і середніх підприємців, які стають опорою для людей, зазнають руйнування через розвиток світової економіки, що призводить до переходу активності глобалізації вільно з однієї країни в іншу.

Теорія, що використовується в цьому дослідженні, включає: теорію меркантилізму, теорію абсолютної переваги та теорію відносної переваги. Теорія меркантилізму стверджує, що єдиний спосіб для країни стати багатію і могутньою — це якомога більше експорту та якомога менше імпорту. Відмінність міжнародних угод, яка генерується, потім буде сформована в потік або металеві благородні метали. Чим більше у країні буде благородних металів, тим багатішою і міцнішою буде держава, тому держава повинна це робити і мотивувати громадськість до експорту та обмежити споживчі звички, зокрема щодо розкішних товарів.

Теорія абсолютної переваги (теорія абсолютної переваги) цю теорію розроблено експертом з Швеції Адамом Смітом, відомим також під назвою теорії чистої міжнародної торгівлі, згідно з цією теорією країна повинна експортувати товар, який виробляється країною з низькою ціною, ніж країна може зробити інший. Краще, якщо країна імпортує товар, який може бути виготовлений за високу ціну порівняно з іншими країнами, а насправді дуже мало країн мають абсолютну перевагу. Теорія відносної переваги (відносні переваги) ця теорія була розроблена вченим з Англії на ім'я Девід Рікардо в 19 столітті, згідно з цією теорією одна країна отримує найбільшу або втрачає дуже мало при здійсненні міжнародної торгівлі. Тому, щоб отримати відносну перевагу країни, потрібно сконцентруватися на продукції, яка дуже прибуткова, і лише імпортувати продукти, які потрібні.

Глобалізація відбувається на всіх рівнях життя громадян, охоплює аспекти економіки, політичної економіки, культури, соціальний і навіть аспект оборони і безпеки. Інформаційні технології та зв'язок є головним фактором підтримки глобалізації, розвиток технологій в цьому напрямку відбувається так швидко, що інформацію можна легко отримати та поширювати в кожному куточку світу. Тому глобалізацію не можна знехтувати через її присутність, включаючи в країни, як Індонезія, зокрема. Присутність глобалізації має вплив на життя країни, як позитивний, так і негативний. Вплив глобалізації на економіку включає розвиток міжнародних ринків та роль мультинаціональних корпорацій на глобальному ринку та глибокі інвестиції на глобальному ринку. Фактори, які впливають на міжнародну торгівлю (торгівлю між країнами), існують багато факторів, які примушують кожену країну здійснювати міжнародну торгівлю, серед них наступні:

1. Для задоволення потреб у товарах та послугах у країні.
2. Бажання отримати прибуток і збільшити доходи країни.
3. Існує різниця владнання наукою та технологією в обробці економічних ресурсів.
4. Існує перевага виробництва у країні, тому потрібен новий ринок для продажу продукції.
5. Існує різниця в обставинах, таких як природні ресурси, клімат, робоча сила, культура та загальна кількість мешканців, які створюють різницю в результаті виробництва та існують обмеження виробництва.
6. Існує схожість до чогось товарів.
7. Бажання відкрити спільну роботу, політичний зв'язок та підтримку інших країн.
8. Настає епоха глобалізації, тому жодна країна, навіть у світі, не може жити сама. З факторів, які впливають на міжнародну торгівлю, випливає, що країна має стосунки з іншими країнами, оскільки в епоху глобалізації жодна країна, навіть та, яка може задовольнити своє життя самостійно, не може. Тому примушує країну здійснювати торгівлю між країнами. Щодо факторів, які стимулюють торгівлю між країнами, вони включають:

9. Різноманітність умов виробництва. Різноманітність факторів виробництва вказує на потенційні фактори виробництва, що належать до країни, наприклад, Індонезія має потенціал для виробництва сільськогосподарської продукції, іншими словами, через торгівлю країна може отримати товари, які не можуть бути вироблені країною самостійно.

10. Збереження витрат на виробництво/спеціалізація. Міжнародна торгівля можлива тому, що країна може виробляти товари у великій кількості, тому що результат виробництва зростає за рахунок масштабів економії (вартість виробництва на одиницю зменшується, коли загальна кількість вироблених товарів зростає. Це означає, що якщо країна спеціалізується на певній продукції та експортує її, витрати на виробництво продукції, звичайно, знижуються.

11. Різниця в смаках. Незважаючи на те, що умови виробництва в усіх країнах однакові. Але кожна країна, напевно, буде робити торгівлю, якщо це буде смак країни. наприклад, країна Норвегія експортує м'ясо, а Швеція експортує рибу. Друга країна отримує перевагу від цієї торгівлі, і кількість людей, які збагачуються, збільшується.

12. Позитивний вплив від міжнародної торгівлі, наприклад: технології та знання, які розвиваються та поширюються, рівень безробіття зменшується, кожен забезпечується потребами між країнами, а також додати або поліпшити розділення країни. Що стосується негативного впливу, то він безумовно призводить до залежності від потреб країни, ускладнює зусилля для розвитку малого бізнесу, існує ризик платежів між країнами.

Вплив глобалізації на економічний сектор

1. Вплив глобалізації в сфері технологій сприяє розвитку передових машин, які можуть допомогти людині.

2. Вплив глобалізації в галузі освіти впливає на створення системи навчання на основі технологій, так що тепер студент / студент легко отримують навчальний матеріал, наприклад, кімната мого вчителя, де людина може вчитися самостійно завантажуючи додаток.

Глобалізація в економічній сфері як найвидатніший вплив в економічній сфері стає все більшим і обсягом міжнародного ринку. Вільний міжнародний ринок у цю еру вільного ринку відкриває великі можливості роботи, збільшує доходи країни, а також інший позитивний вплив. Глобалізація може мати позитивний вплив в економічній сфері, такий як, багато оновлень, таких як експорт-імпорт, зростання економіки, доходи громадськості та благополуччя країни. Крім того, глобалізація також може створити можливість інвестування в міжнародний розвиток, різноманітність товарів та послуг і також здатні створити конкуренцію ефективність на глобальному ринку між країнами. Не тільки викликає позитивний вплив, іноді глобалізація також має негативний вплив в економічній сфері, такий як нестабільність економіки через чутливість до політичної ситуації в країні, глобалізація також може призвести до знищення довкілля, що призведе до благополуччя суспільства, потім існує нерівність в доходах суспільства країни, безпека також може зменшитися, місцеві товари конкурують з продукцією з-за кордону, що може призвести до неефективності в економіці, а також велика кількість безробітних через велику конкуренцію серед працівників в країні з тими працівниками, що відправляються до країни.

Вплив глобалізації на міжнародну торгівлю. Позитивний вплив глобалізації на міжнародну торгівлю, а саме:

1. Збільшення благополуччя громадськості країни.
2. Прибуток, який досить великий.
3. Розвиток економіки, який може покращити.
4. Збільшення зростання економіки країни, оскільки може додати іноземної валюти країни.
5. Зручність в задоволенні товарів/послуг між країнами.
6. Збільшення можливості роботи.
7. Зручність у здійсненні транзакцій

Негативний вплив глобалізації на міжнародну торгівлю:

1. Ризик втрати в транзакціях.

2. Місцеві або внутрішні продукти країни важко розвивати через конкуренцію з продукцією з-за кордону.
3. Загрози для внутрішнього промислового сектору через вільну торгівлю за кордоном.

Багато факторів, які змушують країну здійснювати торгівлю між країнами, серед них задоволення попиту на товари та послуги в країні, різноманітність умов виробництва, заощадження на виробництві та різниця в смаках. Глобалізація у світі буде продовжуватися розвиватися в різних сферах, не лише в економіці. Вплив глобалізації на економіку може створити позитивний вплив, а також негативний. Позитивний вплив глобалізації на економіку, наприклад, багато оновлень, таких як експорт-імпорт, зростання економіки, доходи громадськості та благополуччя з країни. Крім того, глобалізація також може створити можливість інвестування в міжнародний розвиток, різноманітність товарів та послуг і також здатні створити конкуренцію ефективність на глобальному ринку між країнами. Що стосується негативного впливу, то він безумовно призводить до нестабільності економіки через чутливість до політичної ситуації, що існує в країні, глобалізація також може призвести до знищення довкілля, що призведе до благополуччя суспільства, потім існує нерівність в доходах суспільства країни, безпека також може зменшитися, місцеві товари конкурують з продукцією з-за кордону, що може призвести до неефективності в економіці, а також багато виникає безробіття через велику конкуренцію серед працівників в країні з тими працівниками, що відправляються до країни.

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

2.1 Сучасні механізми регулювання міжнародної торгівлі та особливості їх застосування

Нерівномірний технологічний розвиток окремих країн світу і лібералізація міжнародної торгівлі є паралельними і суперечливими процесами. У традиційній економічній літературі [11] проблеми лібералізації розглядалися переважно в контексті еволюційних змін, що охопили міжнародну торгівлю в формується системі багатостороннього регулювання в рамках Світової організації торгівлі (далі — СОТ). Розвиток Інтернету, а також незв'язані транскордонні потоки даних між країнами призвели до зміни підходів до традиційних галузевих бар'єрів для виходу на ринок і форм транскордонного технологічного обміну, які використовувалися раніше [21]. Наприклад, використання митних зборів для електронних транзакцій, мораторій на які був введений в 1998 році і діє до цих пір, було актуалізовано в рамках СОТ.

Необхідність розробки нових підходів до регулювання міжнародної торгівлі в цифровому середовищі обумовлена збоями ринку по мірі розвитку цифрової економіки. Зокрема, ринкові викривлення можуть виникати з-за зловживання технологічними гігантами і глобальними цифровими платформами (далі — G DPS) своїм монопольним становищем на ринку, використання ними недобросовісних торгових практик та їх зосередженості на злиттях і поглинаннях з традиційними гравцями ринку. Отже, виправлення ринкових викривлень вимагає розробки скоординованої на міжнародному рівні політики в області конкуренції, яка, однак, може посилити протекціонізм у міжнародній торгівлі і привести до загострення торговельних конфліктів між країнами.

З переходом на цифрові технології стратегічна інвестиційна та торгова політика стає найважливішим питанням для провідних країн. У міру появи нових проривних бізнес-моделей країни прагнуть посилити свої конкурентні переваги за

рахунок збільшення державних інвестицій в цифрову сферу, в першу чергу з-за стрімкості технологічних змін, які значно скорочують віддачу від інвестицій. Крім того, GDP ставлять нові завдання перед державною податковою політикою, оскільки проводять податкову оптимізацію в цифровому середовищі, що призводить до скорочення доходів держави. Нарешті, крім економічних питань, важливою проблемою є цифровий колоніалізм, коли невизначеність зі ступенем цифровий готовності країни, що розвивається, призводить її до найбільш невідповідним ланкам глобальних ланцюжків створення вартості (далі — ГЛВ).

Відзначаємо, що зростаючий цифровий розрив між розвиненими і країнами, що розвиваються призводить до того, що останні стають простими платниками ренти і "виконавцями" для розвинених країн, які зайняли домінуюче становище в цифровій економіці. Отже, розробка нової системи багатостороннього регулювання, на додаток до нових правил транскордонної електронної торгівлі, які, безумовно, повинні враховувати необхідність захисту прав споживачів (за асиметричної інформації та більшої обізнаності компаній, а не споживачів, про своїх товарах), також повинна враховувати вибір країнами, що розвиваються своїх зарубіжних партнерів.

Важливою перешкодою для побудови адекватної системи регулювання міжнародної торгівлі також є проблема розкриття інформації глобальними платформами, що призводить до нових проблем статистичного обліку, оподаткування та регулювання міжнародної конкуренції.

Цифрова трансформація світової економіки, широко описана в літературі останніх років [3, с. 7; 4], призвела до актуалізації нових питань захисту прав інтелектуальної власності в рамках СОТ, зокрема тих, які пов'язані з володінням даними, патентоспроможністю і патентної захистом баз даних. Відмінності у тлумаченні різних положень СОТ посилюють торговельні суперечки між країнами, особливо з урахуванням того, що по мірі розширення цифрового розриву посилюється і диференціація умов захисту прав інтелектуальної власності в окремих країнах. У цьому контексті Угода з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності вже не так ефективно, як було колись.

В цілому, революційні зміни в технологіях і багато секторальний охоплення цифрової економіки вимагають перегляду відповідної торговельної та інвестиційної політики, що дозволить конкретним компаніям у різних країнах, особливо в країнах, що розвиваються, отримати більше переваг від цифровізації.

Динамічний розвиток глобальних ринків послуг призвело до проблем їх класифікації та оцінки, які збільшуються в контексті цифровізації, оскільки, наприклад, електронний контент з однієї країни, що відтворюється в іншій країні з цифрової платформи, буде розглядатися як міжнародна торгівля послугами. Або давайте розглянемо інженерні послуги, які забезпечують іноземне провадження та беруть участь у світовій торгівлі сировинними товарами. В останні роки відбулося серйозне розмивання меж між сервісної та виробничої діяльністю [5], оскільки, наприклад, виробники автомобілів часто пропонують додаткові послуги, такі як післяпродажне обслуговування. У свою чергу, нові технології 3D-друку сприяли появі нових гібридних продуктів, які важко класифікувати як послуги і товари, але це переплетення двох факторів, безсумнівно, сприяє зростанню продуктивності.

Оскільки в 2005-2021 роках міжнародна торгівля послугами щорічно випереджала міжнародну торгівлю сировинними товарами на 4,6 відсотка, СОТ прогнозує, що вже до 2040 року на послуги припадає до третини міжнародної торгівлі. І серед інших торговельних режимів ГАТС комерційну присутність і транскордонне постачання становлять 58,9% і 27,7%, відповідно, всього міжнародного обміну послугами [6, с. 14; 22-25]. Значне зростання торгівлі послугами в останні роки обумовлена тим фактом, що в цифровому середовищі немає необхідності у фізичному зближенні виробників і споживачів послуг.

Посилення конкуренції в міжнародній торгівлі послугами за рахунок участі великих країн призводить до перегляду правил торгівлі розвиненими країнами. Часто це мотивується відкриттям кордонів для обміну послугами, про що свідчить нове торгове угоду США, Мексики і Канади (далі - USMCA), що передбачає заборону мит на імпорт товарів у електронній формі. У свою чергу, країни, що розвиваються, такі як Індія, вводять обмеження на товари, які глобальні онлайн-платформи можуть продавати всередині країни. Країни, що розвиваються, хочуть

збільшити свою частку на глобальних ринках послуг, та укладення відповідних торгових угод ускладнюється відсутністю консенсусу між розвиненими і країнами, що розвиваються (і навіть всередині групи розвинених країн).

Важливим фактором розвитку міжнародної торгівлі послугами є оцінка торговельних витрат, які в два рази вище, ніж при торгівлі товарами, як з-за складних режимів торговельної політики, застосованих до торгівлі послугами, так і з-за необхідності забезпечення постійного контакту між споживачами і постачальниками послуг. Транскордонне постачання знижують торгові витрати і дозволяють експортувати більше послуг, що особливо важливо для малих і середніх підприємств у країнах, що розвиваються.

Крім того, хоча у цифровій сфері в ряді секторів послуг виникли нові бар'єри для експорту послуг, реформи торговельної політики в останні роки в цілому допомогли знизити бар'єри для міжнародної торгівлі послугами та обмеження на транскордонні інвестиції в цифрову інфраструктуру. Цифровізація призвела до раніше неторговельних послуг, які тепер доставляються віддалено на великі відстані, а деякі послуги тепер стали "гіперторгуєми" на міжнародних біржах із-за поступового зниження торговельних витрат (освіта, медицина, аутсорсинг бізнесу, роздрібна торгівля тощо).

Моделі міжнародної торгівлі послугами також змінилися під впливом цифровізації. Онлайн-продажу, мобільні пристрої та електронний банкінг набувають все більший вплив, тому роль зарубіжних підрозділів у наданні деяких послуг знижується, а важливість транскордонних онлайн-продажів послуг зростає. Ці зміни піднімають нові проблеми регулювання міжнародного обміну послугами, такі як необхідність лібералізації транскордонних потоків даних (далі — С BDF), оскільки протекціонізм в цій області уповільнює міжнародну торгівлю в цілому. Важливість бар'єрів для міжнародної торгівлі послугами в останні роки спонукала країни відкрити свої ринки для конкуренції з боку іноземних постачальників послуг. Однак одностороннє відкриття таких ринків виявилось неефективним, тому міжнародне співробітництво в цій області дозволяє забезпечити конвергентну прив'язку країн до торгових угод, гарантуючи при

цьому відкритість глобальних ринків послуг. Поки ми не спостерігаємо жодних позитивних зрушень у співробітництві в рамках СОТ, оскільки рівень відкриття ринків у країнах-членах залишається низьким. Однак, на відміну від цього, регіональні торговельні угоди регулюють широкий спектр доступу до послуг на ринках.

СОТ поступово адаптує торговельну політику, і в 2019 році 76 країн-членів почали переговори про транскордонне електронної торгівлі, зберігаючи пріоритет тарифного мораторію на електронні транзакції з боку Сполучених Штатів Америки і розвинених країн Європейського союзу (далі — ЄС), який був встановлений ще на Міністерській конференції СОТ у 1998 році і неодноразово продовжувався, при цьому активно оскаржувалися. Позиція чистих експортерів цифрових товарів і послуг полягала в тому, що мораторій повинен поширюватися на весь цифровий контент, бути постійним, і такий підхід дозволив би зменшити структурні перекося на ринку. Лідери країн-імпортерів вважали, що

мораторій повинен поширюватися тільки на електронні ЗМІ і бути тимчасовим. Позиція країн полягала в тому, що постійний характер мораторію знизить їх здатність захищати внутрішні ринки товарів/ послуг, що продаються через Інтернет.

У той же час тарифні ставки в країнах — чистих імпортерів - значно вище, ніж у розвинених країнах. Оцінки СОТ вказують на глобальну втрату тарифних надходжень у розмірі понад 750 мільйонів доларів в рік, при цьому більше 90 відсотків цих втрат припадає на країни, що розвиваються [7]. Методологія Конференції ООН з торгівлі та розвитку (далі — ЮНКТАД) охоплює більш широкий спектр цифрових товарів і послуг, ніж методологія СОТ, і в цьому випадку країни, що розвиваються, втрачають 8 мільярдів доларів (для довідки: розвинені країни втрачають 212 мільйонів доларів США) [8, с. 72].

Мораторій загрожує добросовісної конкуренції між вітчизняними та іноземними постачальниками цифрових послуг, оскільки вітчизняні провайдери, і особливо невеликі цифрові стартапи, піддаються дискримінації більшою мірою із-за того, що вони платять податки на внутрішнє споживання, в той час як іноземні

провайдери таких податків не платять. Наслідком цього є зарубіжний офшоринг вітчизняних цифрових стартапів, що скорочує кількість робочих місць, так і внутрішні податкові надходження. Отже, розглянутий мораторій повинен бути доповнений положеннями про оподаткування (конструкції мораторію застаріли саме через податкових аспектів, хоча СОТ не має ніякого відношення до податків на внутрішнє споживання). Нова угода має чітко визначати гнучкий і схильний до постійних змін список цифрових продуктів, щодо яких застосовуються нульові мита.

Оскільки цифрові технології призводять до розширення міжнародної торгівлі послугами, її лібералізація представляє собою серйозну проблему, оскільки заходи регулювання експорту товарів набагато простіше, ніж заходи регулювання експорту послуг, які більш чутливі до інших питань економічної політики. В той же час значний прогрес у регулюванні міжнародної торгівлі послугами (Угода СОТ з фінансових послуг 1999 р.; Угода СОТ по телекомунікаційним послугам 1998 р.; Генеральна угода з торгівлі послугами (ГАТС) після Уругвайського раунду переговорів) був досягнутий в умовах відсутності глобальних цифрових платформ та Інтернету. Нова система регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах цифровізації повинна враховувати, що під впливом цифрових технологій досягається значне зниження торговельних витрат при міжнародному обміні послугами, стираються кордони між послугами та товарами і виникають нові можливості для фірм з аутсорсингу своєї сервісної діяльності за кордоном.

Досягнення відкритості ринку є однією з ключових завдань регулювання і подальшого розвитку міжнародної цифрової торгівлі. По мірі розвитку бізнес-моделей, заснованих на даних, міжнародна торгівля розширюється, але вона також стає більш складною^[9, с. 35]. Лібералізація торговельних режимів необхідна для отримання більших вигод від цифрової торгівлі, але в дещо іншому контексті. Дані безперешкодно передаються по Інтернету і досягають споживачів по всьому світу, тому компанії всіх розмірів і типів отримують нові можливості для виходу на нові ринки і створення нових продуктів. Однак для доступу до цих ринків і

споживачам продукти/ послуги стикаються з рядом вимог (захист споживачів, вимоги безпеки та конфіденційності, сумісність електронних платіжних систем, технічні вимоги і т. д.).

Підходи до регулювання цих аспектів диференційовані, і для зниження ступеня неоднорідності регулювання необхідна гармонізація, яка забезпечить сумісність різних підходів. Між тим, навіть на рівні СОТ немає єдиної думки про те, які аспекти регулювання міжнародної цифрової торгівлі є найбільш важливими. Таким чином, виникає дилема стосовно того, які об'єкти повинні бути охоплені переговорами лише товари, продавані онлайн, або також цифрові послуги. Слід також зазначити обмеження угоди ГАТС з регулювання потоків даних, що забезпечують цифрову торгівлю, оскільки до цих пір неясно, як класифікувати деякі нові цифрові послуги — наприклад, хмарні обчислення.

Багато членів СОТ в рамках 70 угод про вільну торгівлю вже взяли на себе деякі зобов'язання по цифровій торгівлі для поліпшення доступу до ринків послуг, захисту інтелектуальної власності й відкритості даних. В останніх відомих угодах — USMCA, CPTPP — немає окремо прописані зобов'язання не вимагати локалізації транскордонних потоків даних, що є значним прогресом, але їх недостатньо із-за неоднорідності регулювання у сфері кібербезпеки та конфіденційності даних, про які ми згадували вище. Домінуюча позиція регулюючих органів, як і раніше, полягає в тому, що цілі внутрішнього регулювання буде підірвано, якщо дані вийдуть за межі їх юрисдикції, тому уряду будуть прагнути обмежити транскордонні потоки даних і подавати заявки на виключення в цій області. Отже, у рамках СОТ необхідно розробити альтернативні стратегії, що враховують мотиви країн з обмеження транскордонних потоків даних.

Недискримінація як базовий принцип міжнародної торгівлі має забезпечувати рівні можливості для компаній в міжнародній цифровій торгівлі незалежно від країни походження. Крім того, недискримінація повинна включати однакове ставлення до цифрової і традиційної торгівлі, але стає все важче визначити, чи є продукт / послуга цифровими (наприклад, важко визначити, чи є

поїздка з використанням агрегатора таксі Üбер посередницької або транспортною послугою). Оскільки принцип недискримінації по-різному тлумачиться у відношенні послуг і товарів, зобов'язання щодо застосування національного режиму також можуть різнитися.

Найбільш важливим аспектом регулювання міжнародної цифрової торгівлі є забезпечення сумісності технологій окремих країн, а також їх підходів до регулювання. Відкриті і взаємозамінні платформи призводять до посилення конкуренції та інновацій, вони сприяють добробуту споживачів, але відкритість GDP також знижує здатність компаній розробляти нові продукти і, отже, доступ до них споживачів. Однак, як і раніше, необхідно йти по шляху міжнародної гармонізації національних стандартів, щоб усунути бар'єри для транскордонної передачі даних і забезпечити поширення "розумних фабрик" і стійкість цифрових технологій ДПТС.

В даний час величезні обсяги даних, що передаються між користувачами GDP в різних країнах, і в останні роки тенденція зростання CBDF в світі посилюється (в 2005-2017 роках транскордонні потоки даних збільшилися з 5 до 704 терабайт в секунду, і, за оцінками, в 2021 році вони досягнуть 2 тис. терабайт [10, с. 35]). Однак поки що існує мало порівнянної на міжнародному рівні або емпіричної інформації про масштаби CBDF, тому аналіз стає більш складним. Традиційно держава звітує за транскордонні операції у платіжному балансі та митниці, але коли дані перетинають кордони, концепції юрисдикції та територіального суверенітету не очевидні, як і права на дані, доступ і контроль, які в значній мірі зосереджені на глобальних платформах без явної національної власності. GDP уникають впливу національних нормативних актів і мінімізують свої витрати з допомогою даних [11].

CBDF чинить значний перетворює вплив на міжнародну торгівлю, розширюючи можливості міжнародної електронної комерції, забезпечуючи зростання і нові види цифрових послуг, сприяючи цифровізації виробничих підприємств і прискорюючи життєвий цикл продукції, розширюючи участь країн і компаній в GVC і, таким чином, спрощуючи ділову практику в цілому.

Підприємства можуть використовувати дані для збільшення доданої вартості, і транскордонна передача даних буде сприяти цьому, тому CBDF сприяє економічній активності. У той же час на даному етапі існує значна невизначеність щодо регулювання CBDF. Ми вже вказували, що різні країни розробляють свої політики безпеки даних і конфіденційності, що призводить до суттєвої неоднорідності регулювання. У свою чергу, блокування CBDF деякими країнами є формою протекціонізму, що призводить до економічних витрат в міжнародній торгівлі, а також до "балканізації" Інтернету. У свою чергу, заходи захисту даних включають обмеження на транскордонне електронну торгівлю і онлайн-платежі, бар'єри для торгівлі криптовалютами, обмеження на використання штучного інтелекту і блокування компаній від аналізу та агрегування глобальних даних [12, с. 4].

Варто зазначити, що відкритість CBDF багато в чому буде визначати ступінь впливу цифрових технологій на міжнародний обмін. Поки що багатосторонніх правил щодо CBDF не існує, хоча з цих питань досягнутий значний прогрес на рівні регіональних угод. Різниця в підходах окремих держав до CBDFs виникає з того факту, що ці підходи були розроблені для забезпечення конфіденційності, фінансової стабільності та захисту прав споживачів. Таким чином, нам не слід очікувати серйозного прогресу в гармонізації CBDF в найближчі роки, але не можна допустити, щоб глобальна цифрова економіка стала надмірно фрагментованою.

Як ми вказували раніше, стратегія локалізації даних, тобто обмеження їх у межах національних кордонів, отримала широке поширення в регулюванні CBDF. Збільшення вартості CBDF, а також її ускладнення і скорочення погіршують конкурентне ринкове середовище, особливо становище малого і середнього бізнесу та іноземних компаній на внутрішньому ринку. Такий "цифровий протекціонізм" призводить до значних витрат для економіки, про що свідчить досвід країн з активною політикою локалізації даних (Китай, Індія, Бразилія, Республіка Корея, країни ЄС). Ці країни керуються міркуваннями "цифрового меркантилізму", який передбачає позитивну роль локалізації даних у розвитку

високотехнологічних галузей. Такий підхід в основному обумовлений складністю традиційних інструментів торгового протекціонізму.

Однією з проблем багатостороннього регулювання CBDF є відсутність міжнародної угоди про визнання права власності на дані, оскільки догляд даних з юрисдикції робить концепцію права власності безглуздою. Часто цей аспект є причиною локалізації даних багатьма країнами. Однак прихильники лібералізації CBDF вважають, що локалізація є перешкодою для економічного зростання і бізнес-інновацій та збільшує вартість ведення бізнесу, оскільки підприємства змушені вкладати кошти в місцеву цифрову інфраструктуру. Але країни, що розвиваються, неохоче відмовляються від контролю над CBDFs, не маючи додаткових конкурентних переваг перед обличчям цифровізації і низькою поширеністю новітніх цифрових технологій на їх внутрішніх ринках.

Таким чином, важливими аспектами багатостороннього регулювання у нинішніх умовах є наступні: необхідність ведення переговорів з глобальними цифровими платформами, які допоможуть створити конкурентоспроможні цифрові галузі в країнах, що розвиваються; прагнення до справедливого розподілу переваг CBDF між різними групами країн; розробка спеціальної угоди з CBDF; заохочення окремих країн до відмови від стратегій локалізації даних шляхом розробки і впровадження альтернативних стратегій регулювання на платформі COT.

2.2 Роль інституційного регулювання міжнародної торгівлі в умовах глобалізації

Існування глобалізації як явища, домінуючого в світовому розвитку, саме по собі не викликає сумнівів, проте думки вчених щодо сутності даного процесу, про його конкретних проявах, про передумови і наслідки далеко неоднозначні. Відкритими залишаються питання про те, чи є глобалізація односпрямований процес або передбачає альтернативні шляхи розвитку; вона є породженням

новітніх змін в виробництві, в інформатиці, в культурі або має глибокі історичні коріння; чи веде глобалізація до створення однорідної миро цілісності або ж містить у собі можливості для різних компонентів людства.

Глобалізація виразилася в збільшенні відкритості світової економіки, інтеграції ринків в планетарному масштабі і рух до світу без кордонів, що в сукупності призвело до зростання глобальних потоків різного роду. Протягом останніх десятиліть діють кілька чинників глобалізації. Перший з них – технічний прогрес, який дозволив значно знизити витрати на транспорт і зв'язок, а також різко зменшити витрати на зберігання і пошук інформації та обробку даних [7].

Другий фактор глобалізації – лібералізація торгівлі та інших сфер економіки, що призвело до ослаблення торгового протекціонізму і більш ліберальної світової торгової системі. Цей процес почався в минулому столітті, був перерваний світовими війнами і Великою депресією і відновився після другої світової війни, що виразилося в створенні режиму найбільшого сприяння як способу лібералізації торгівлі. У 1946 р. це було закріплено в Генеральній угоді з тарифів і торгівлі (ГАТТ), яке переросло у Всесвітню торговельну організацію (СОТ). У результаті істотно скоротилися тарифні і інші бар'єри на шляху пересування товарів і послуг. Лібералізація також призвела до посилення руху капіталу та інших факторів виробництва [7].

Третім чинником глобалізації стали інституційні зміни. Збільшився розмах діяльності фірм певною мірою завдяки технічному прогресу і розширився горизонтів менеджерів, які отримали додаткові можливості внаслідок розвитку зв'язку. Так, корпорації, раніше фокусовані в основному на локальних ринках, вийшли на національний, багатонаціональний, інтернаціональний і навіть глобальний рівень у тому, що стосується ринків і виробничих потужностей. Ці зміни в промисловій структурі призвели до зростання потенціалів, ефективності та доходів тих фірм, які не обмежувалися вузьким колом країн при виборі матеріалів, виробничих потужностей і ринків, швидко пристосовувалися до мінливих ринкових умов. Фактично кожне велике національне або інтернаціональне підприємство має відповідну структуру або робить ставку на

дочірні компанії або стратегічні альянси, щоб домогтися порівняльної ступеня впливовості і гнучкості [7].

Четвертий фактор глобалізації – глобальне ідеологічне згоду, тобто універсальне визнання цінностей ринкової економіки і вільної торгової системи. Конвергенція ідеологій почалася з політичних і економічних реформ у Китаї, що стартували в 1978 р., і продовжилася хвилею революцій, що прокотилася по Центральній і Східній Європі, починаючи з 1989 р. і закінчуючи груднем 1991 року, коли розпався Радянський Союз. У підсумку поділ між ринковими і соціалістичними економіками змінилося майже загальним визнанням цінностей ринкової системи. Головним результатом такої конвергенції ідеологій стали спроби колишніх соціалістичних країн здійснити перехід до ринкової економіки [7].

П'ятий фактор глобалізації – зміни у сфері культури: рух до глобалізованим гомогенним засобам масової інформації, видами мистецтва та популярній культурі і поширення англійської мови як кошти глобального спілкування. Частково це стало причиною того, що деякі європейці, особливо французи, бачать Глобалізація світової економіки: вигоди та витрати 132 у глобалізації спробу США завоювати культурне панування поряд з економічним і політичним. Фактично вони вважають глобалізацію новою формою імперіалізму або новою стадією капіталізму у вік електроніки. Деякі навіть трактують глобалізацію як нову форму колоніалізму, приписуючи США роль нової метрополії, а більшої частини решти світу – роль американських колоній. Відповідно з цією точкою зору інший світ надає США не тільки сировину і ринки, як раніше європейських метрополій, але ще і технології, виробничі потужності, трудові ресурси, капітал і інші фактори виробництва. Незалежно від того, як розглядати глобалізацію – негативно або позитивно, необхідно визнати, що вона безумовно змінила світову систему, створивши і нові сприятливі можливості, і нові проблеми. Також очевидно, що технологічні, політичні, інституційні, ідеологічні та культурні чинники, які призвели до глобалізації, все ще відіграють дуже активну роль. Якщо раптом не відбудеться

розворот, в майбутньому глобалізаційні тенденції швидше за все, зберуться і навіть посиляться [7].

Однією з найважливіших таких тенденцій буде розширення міжнародної торгівлі у сфері послуг. Тут вже спостерігається значне зростання і передбачається прискорення його темпів, особливо в таких областях, як телекомунікації та фінансові послуги. В результаті продовжиться рух до більш відкритого та більш інтегрованому світі – на планеті без кордонів з інтегрованою, відкритою і взаємозалежною світовою економікою. Ще більш інтенсивними стануть повсюдно потоки товарів, послуг, грошей, капіталу, технологій, населення, інформації та ідей.

У теж час процес глобалізації світової економіки не є хаотичним, а має ряд напрямків з достатньою інтенсивністю. До останніх слід віднести становлення глобальних монополій, регіоналізація економіки, глобалізація фінансової сфери. Ще більш цікавим є те, що кожен з названих напрямів може підрозділятися.

Так, наприклад, процес глобальних монополій переживає свій розвиток за двома напрямками:

- перше, це формування глобальної монополії на глобальному фінансовому ринку,
- друге, завдяки єдиної глобальної монополії в результаті злиття зазначених ринків. Як, приклад, на наш погляд, тут може служити відстоювання національних інтересів США, коли держава «вирощує» національні компанії до державних масштабів, а далі до рівня світового домінування. На наш погляд, сюди можна цілком віднести такі компанії як Тексасо, Ексон, Дюпон. Відомі відповідь: більше половини надходять в США, щоб задовольнити зростаючі потреби. Відзначимо, що в переважній більшості ТНК представлені державою США [9].

Свого роду приписом для розвитку глобального світового господарства є розширення корпорацій допомогою стирання існуючих національних кордонів, створення транснаціональних компаній і формування єдиного світового ринку.

Наступним напрямком у розглядуваному питанні слід розглянути глобалізацію фінансів. Результатом даного феномену є поглиблення в рамках валютно-фінансових зв'язків країн. Крім того, спостерігається лібералізація цін та інвестиційних потоків, створення глобальних транснаціональних фінансових груп. Наведемо приклад, приріст обсягу позик на міжнародному ринку капіталу за останні десять років перевищив обсяг зовнішньої торгівлі на 60%, в той же час валовий світовий продукт склав близько 130%. Якщо розглядати з точки зору безповоротності кредитів, то глобалізація економіки є заражаючим фактором для кожної держави окремо.

В цілому зростання конкуренції у світовій економіці веде до значних змін в самому апараті збуту фінансових послуг, а також до зміни їх структури пропозиції. Як це можна спостерігати на практиці? Наприклад, поява інтернет-банку і відходження від традиційного живого спілкування.

І, нарешті, останній напрямок – це регіоналізація. Це означає те, що на регіональному рівні інтеграції держав набагато простіше встановлювати ті чи інші, але в теж час загальні для всіх правила. Тут багато в чому буде сприяти схожість культур і схожість в економічному розвитку країн, що знаходяться в одному регіоні.

Глобалізація значно вплинула на всі економіки світу в багатьох відносинах: на виробництво ними товарів і послуг, на зайнятність робочої сили та інші фактори виробництва. Вона впливає на інвестиції у фізичний і людський капітал. Вона веде до поширення технологій з країн, що розробляють їх, в інші. Вона суттєво впливає на ефективність, продуктивність і конкуренцію. Ось лише деякі особливі сфери прояву глобалізації. По-перше, зростання прямих іноземних інвестицій з величезною швидкістю, що значно перевищує темпи зростання світової торгівлі. Ці інвестиції відіграють ключову роль у передачі технологій, промислової реструктуризації та формуванні глобальних підприємств, кожне з яких має великий вплив на національному рівні.

По-друге, вплив на технічний прогрес. Нові технології, як уже зазначалося, стали чинником глобалізації, а сама вона і зростання конкуренції у свою чергу

стимулювали подальший технічний прогрес і прискорили поширення його досягнень всередині країн допомогою прямих іноземних інвестицій. По-третє, зростання торгівлі послугами, включаючи фінансові, юридичні, управлінські та інформаційні послуги та нематеріальні активи всіх видів, які стали оплотом міжнародної комерції. У 1970 р. близько 30% прямих іноземних інвестицій мали відношення до експорту послуг, сьогодні – до 50%, і очікується її подальше зростання і відповідно перетворення інтелектуального капіталу в найголовніший товар на світових ринках. Зростання торгівлі послугами як на національному, так і на інтернаціональному рівні дає підстави називати наш час «століттям компетентності», що підкреслює важливість безперервної освіти та інвестицій у людський капітал для кожної національної економіки.

Відзначаючи позитивні аспекти глобалізації, треба перш за все пов'язати їх з зростанням конкуренції в глобальному масштабі. Хоча деякі бояться конкуренції, вона може чинити саме благотворний вплив, приводячи до збільшення ефективності або обсягу виробництва. Конкуренція і розширення ринків ведуть до спеціалізації і поділу праці, як відзначали А. Сміт та інші класики економічної думки, які писали про переваги ринкової системи. Сьогодні спеціалізація і поділ праці, що тягнуть зростання виробництва, проявляються не тільки на національному, але і на глобальному рівні. Далі, необхідно назвати економію на масштабах виробництва, яка сприяє сталому економічному зростанню і в потенціалі може привести до зниження витрат і цін. До вигод глобалізації відносяться також зростаючі доходи від торгівлі, беручи участь у якій, обидві сторони (індивіди, фірми та інші організації, країни, торговельні блоки, континенти та інші суб'єкти) виграють. Глобалізація веде до збільшення ефективності виробництва в результаті його раціоналізації, а також розповсюдженню технологій і постійного впровадження інновацій у світовому масштабі під тиском конкуренції. В цілому ці благотворні наслідки спричиненого глобалізацією посилення конкуренції характеризують її потенційну цінність для поліпшення позицій всіх учасників міжнародних обмінів, обумовлюючи підвищення обсягів виробництва, реальної заробітної плати та рівня життя. В

результаті на цій основі можна домогтися підвищення благо стану людей у всьому світі. Правда, важливо вдосконалювати відносини розподілу, або рівності, тобто отримання реальної вигоди від потенційних переваг глобалізації конкретними суб'єктами. Глобалізація не тільки приносить вигоди, але й створює проблеми, причому дуже серйозні, на думку деяких фахівців.

Друга проблема, створювана глобалізацією, – серйозна небезпека виникнення регіональної чи глобальної нестабільності внаслідок взаємозалежності економік у світовому масштабі. Ймовірність того, що локальні економічні коливання або кризи в окремій країні можуть вплинути на регіон або навіть на весь світ, дуже висока. Як показали валютний і фінансовий кризи в Азії, це не просто теорія. Почавшись у Таїланді в 1997 р., вони поширилися потім на інші економіки Південно-Східної Азії і навіть Південну Корею, а через деякий час позначилися і на Росії, викликавши економічний колапс в серпні 1998 р. Ці прояви нестабільності відображають потенційно високу взаємну чутливість пов'язаних між собою економік. У разі світового спаду виробництва або депресії, ймовірно, пролунають заклики покінчити з взаємозалежністю, що виникла при глобалізації.

Третя проблема, що породжується глобалізацією, полягає в тому, що, як вважають деякі експерти, контроль над національними економіками переходить від суверенних урядів до інших суб'єктів, таким, як найбільш впливові національні держави, багатонаціональні або глобальні фірми і міжнародні організації. В результаті може здатися, що глобалізація підриває національний суверенітет. Тим самим вона може призвести до поширення серед національних лідерів переконаності в тому, що вони безпорадні перед глобальними силами і до зростання невдоволення електорату. Звідси недалеко до крайнього націоналізму і ксенофобії, закликів до протекціонізму та росту екстремістських і фундаменталістських політичних рухів, в кінцевому рахунку ведуть до потенційних конфліктів.

На сьогоднішній момент глобалізація не є тільки технічним, економічним явищем, вона впливає на всі сфери життя людини. Процеси глобалізації впливають і мають величезне значення при становленні особистості сучасної

людини, так як відбуваються зміни в системі цінностей, як людини, так і культури. Дані зміни носять характер ринкових відносин і проявляються саме в ліберальній соціально-економічній моделі.

Таким чином можна зробити висновок що, в сучасних умовах актуальна тема глобалізації, так як вона привертає увагу не тільки економістів, але й соціологів, політологів та інших вчених, і зачіпає практично всі аспекти нашого життя. Саме з точки зору глобалізації стає актуальним проведення нової соціальної політики, пов'язаної з контролем та регулюванням цих процесів з боку держави, а також покращення економічного розвитку і глобальної взаємодії між країнами.

2.3 Проблеми й виклики регулювання міжнародних торговельних процесів та шляхи їх подолання

На сучасному етапі вирішальна роль у розвитку МЄВ належить міжнародній торгівлі. Міжнародна торгівля – основна форма міжнародних економічних відносин, оскільки включає торгівлю не тільки товарами в речовинному розумінні цього слова, але і найрізноманітнішими послугами (транспортними, фінансовими, послугами для бізнесу, туристичними й ін.) [2, с. 53].

Міжнародна торгівля товарами складається з двох протилежно спрямованих потоків – експорту та імпорту товарів.

При цьому поняттям «експорт» та «імпорт» супроводжують поняття реекспорту та реімпорту.

Експорт – поняття міжнародної торгівлі що означає продаж товарів або послуг в інші країни. Поняття походить від лат. *exporto*, що в буквальному сенсі означає «вивозити з порту».

Продавця, що вивозить товари за кордон, прийнято називати експортером, тоді як покупця ввезених товарів і послуг прийнято іменувати імпортером. В даний час імпорт будь-яких товарів або послуг, що здійснюється законним способом з однієї країни або держави в іншу, є одним з найпоширеніших видів діяльності в торговельній сфері. Саме тому, поряд з експортом, імпорт становить основу міжнародних економічних відносин [2, с. 54].

В 2022 р. обсяг світової торгівлі становив рекордні 32 трильйони доларів, однак на тлі погіршення економічних умов і зростання невизначеності в останній половині року зростання став негативним. Про це повідомила Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД). За прогнозами організації, у першій половині 2023 р. у світовій економіці слід очікувати стагнації [4].

На думку експертів, поки перспективи розвитку торгівлі залишаються невизначеними на фоні існуючої геополітичної напруженості, побоювання з приводу інфляції, високих цін на сировинні товари і ряду інших факторів. «Хоча перспективи світової торгівлі залишаються невизначеними, в цілому очікується,

що позитивні чинники компенсують негативні тенденції», - робиться висновок у звіті.

Позитивним моментом, за даними ЮНКТАД, стали високі показники торгівлі «зеленими товарами», тобто екологічно чистими товарами, продаж яких зростали протягом усього року. Всупереч тенденції до загального зниження світової економіки, торгівля такими товарами у другій половині року зросла приблизно на чотири відсотки. У 2022 році їх сукупна вартість, за прогнозами ЮНКТАД, досягне рекордної позначки в 1,9 трлн доларів, збільшившись порівняно з 2021 роком більш ніж на 100 млрд.

Серед «зелених» товарів найпопулярнішими були електричні та гібридні автомобілі (+25 % зростання продажів), непластикова упаковка (+20 %) і вітряні турбіни (+10 %) [4].

Тенденція 1 – стагнація торговельної та інвестиційної глобалізації (товарно-інвестиційна деглобалізація) і початок нової стадії – цифровий глобалізації. Уповільнення темпів зростання світової торгівлі товарами викликано політикою протекціонізму у США, імпортозаміщенням у країн, що розвиваються (повернення виробництва високотехнологічних товарів додому, у тому числі з-за роботизації і зростання зарплати в країнах, що розвиваються), скороченням демографічного дивіденду в країнах, зниженням прибутковості ПП. В 2022 р. світова торгівля, за всіма прогнозами, істотно сповільниться в обсягах, але з-за тимчасової інфляції за вартістю зросте. Відбудеться уповільнення зростання світового ВВП за санкційних обмежень і зростання вартості кредиту [6].

Тенденція 2 – переорієнтація значної частини світових торговельних потоків та логістики, яка призведе до геоекономічної фрагментації. Геоекономічна фрагментація наслідок санкційної дезінтеграції глобальної економіки, яка може спричинити втрату 13 % ВВП у багатьох країн і з якої, на думку МВФ, можна боротися зниженням торговельних бар'єрів, особливо для усунення дефіциту продовольства, боргового навантаження, і створенням дешевої цифрової системи транскордонних платежів (альтернатива SWIFT) [7].

Спеціальна військова операція в Україні прискорила фрагментацію світу на західну цивілізацію на чолі зі старим економічним лідером – США і східну на чолі з новим економічним лідером – Китаєм.

Значні зміни у структурі світової торгівлі також сприяють переорієнтації торгових потоків. Переорієнтація світових торговельних потоків, крім іншого, призведе до подальшого підвищення конкурентної переваги Китаю та Індії над Росією з її більш дешевими енергоносіями та іншою сировиною.

Тенденція 3 – економічне лідерство переходить до Азії: частка у світовій економіці і світовій торгівлі Китаю, Індії, Індонезії, В'єтнаму майже зрівнялася з часткою США, ЄС і Великобританії, а США поступаються економічне лідерство Китаю. Вже в 2016 р. китайський ВВП за ПКС перевищив американський. Сумарно ВВП за ПКС Китаю з його адміністративними районами Гонконг і Макао в 2021 р. досяг 27,7 трлн. дол., а якщо до нього додати ВВП Індії (10,2 трлн. дол.), Індонезії (3,6 трлн. дол.), В'єтнаму (1,1 трлн. дол.), то отримаємо 42,6 трлн. дол., у той час як США і ЄС з Великобританією мають набагато більше – 46,2 трлн. дол.[9].

Вражає внесок Китаю в світову торгівлю товарами: його експорт досяг 15,096 % світового (з адміністративними районами – близько 18 %), збільшившись порівняно з 2000 р. майже в 5 разів. За цей час частка США у світовому експорті товарів знизилася з 12,177 % до 7,876 %, тобто американська частка у світовому експорті сьогодні в 2 рази менше китайської, а участь у міжнародній торгівлі – це головна значущість країни в світі.

Відзначається стагнація європейської економіки: частка ЄС у світовому ВВП за ПКС знизилася з 20,249 % до 14,854 %, а у світовій торгівлі ЄС залишається значна частка – близько 30 %, однак якщо відняти торгівлю між країнами ЄС, то залишиться лише 15 %, що менше, ніж у Китаю. По експорту товарів за Китаєм і США в 2021 р. слідували Німеччина (7,8 % світової частки), Нідерланди (3,8 %), Японія (3,6 %). У Росії, незважаючи на величезний сировинний експорт, частка у світовій торгівлі всього 2,2 %, що менше її частки у світовому ВВП – 3,073 %, тобто значимість Росії (за часткою) у світовій економіці

та торгівлі в 6 разів менше значущості Китаю. Основна світова торгівля товарами зосереджена в трикутнику Китай – ЄС – США, на три цих регіону припадає більше половини світової торгівлі [1, с. 106].

Тенденція 4 – Зростання протекціонізму і, зокрема, загострення торговельних конфліктів і торгових війн, а також застосування санкційної політики. Торгова війна і санкції мають різну природу. Якщо в першому випадку мова йде про економіку, то в другому – про політику. Наростаючі політичні суперечності між США і КНР нікуди не поділися. А значить, ризик санкцій збережеться незалежно від успіхів у врегулюванні торгової війни [8].

В березні 2022 р. світова торгівля Росії з країнами Заходу змінилася із-за введення санкцій. До цього близько 55 % експорту і імпорту РФ припадало на країни, які приєдналися до санкцій війні. Росія була змушена переорієнтувати напрями зовнішньої торгівлі – до кінця року частка недружніх країн в її структурі скоротилася до 45 %. Це відбулося за рахунок розширення співробітництва з країнами Азії, яке нарощувалося випереджаючими темпами.

За три квартали 2022 р. товарообіг Росії з п'ятьма найважливішими партнерами з числа нейтральних і дружніх країн (Китай, Туреччина, Республіка Білорусь, Індія і Казахстан) склав 261 млрд дол., або 43% усього торговельного обороту Росії. За аналогічний період 2021 р. частка цих країн становила 32,4 % [9].

Тенденція 5 – В наш час стали посилюватися позиції у світовій торгівлі нових індустріальних країн (НІК) з країн, що розвиваються. В основному, за рахунок підвищення їх вивезенні оброблених товарів і високотехнологічної продукції. Лише за останній десяток в експорті країн Східної та Південно-Східної Азії відсоток продукції обробної промисловості зріс з 50 % до 63 %, притому, що високотехнологічна продукція зібрала лише 30 % експорту. Така ситуація стала наслідком цілеспрямованої політики формування експортно-орієнтованої економіки та всебічне сприяння у всесвітній виробничій кооперації [6].

Якщо оцінювати в цілому криза 2020-2021 рр. і його вплив на всю світову економіку, я звернула б увагу на високу ймовірність появи нових точок зростання і нових спеціалізацій, як усередині окремих країн, так і на глобальному рівні.

Таким чином, в даний час світова торгівля переживає серйозні проблеми, пов'язані з санкційної політики по відношенню до Росії, з торговою війною головних експортерів світової торгівлі товарами – США і Китаєм і з продовольчою та енергетичною кризами, саме це не дозволяє домагатися високих темпів її зростання. Виникнення цих викликів обумовлено наявністю структурних проблем торгової системи, успішне вирішення яких можливе тільки на багатосторонній основі. Поточне положення справ в світі (стрімке зростання числа заходів, що обмежують торгівлю) свідчить про неможливість знаходження такого рішення найближчим часом. Беручи до уваги все вищевикладене, а також спираючись на прогнози міжнародних організацій, з високою ймовірністю можна стверджувати, що в 2023-2024 рр. динаміка світової торгівлі залишиться в стабільному стані, але без серйозних змін в негативну чи позитивну сторону.

ВИСНОВКИ

Сучасні економічні умови, розвиток технологій, вдосконалення транспорту і засобів зв'язку змушують багато компаній працювати в різних місцях, наприклад, в своїй країні і в інших країнах. Кожна компанія, що здійснює який-небудь обмін товарами, послугами або міжнародні транзакції за межами своєї країни, є учасником міжнародного ринку прямо або побічно.

Міжнародний бізнес складається із заздалегідь розроблених транзакцій, що здійснюються через національні межі з метою задоволення потреб приватних осіб, компаній та інших підприємств. Міжнародний бізнес фактично пов'язує всі країни, установи і окремих осіб. Підприємства повинні визначати цілі та завдання, які будуть поставлені на міжнародному ринку. Це означає визначити цільові країни та можливості продажу продуктів і послуг в цих країнах і, звичайно ж, оцінити, який прибуток можна отримати від продажу своїх продуктів і послуг на ринках обраних країн.

Міжнародна торгівля - це торгівля товарами, послугами і т. д. при якому відбувається обмін між юридичними особами з іноземних країн, так що предмет продажу змінює кордону або митну лінію і територію продавця (експортера) та земельного покупця (імпортера). Все це робиться згідно з письмовим зовнішньоторговельним угодою [11]. Зовнішня торгівля зазвичай здійснюється за певними правилами і законами, а права і обов'язки учасників визначаються в контракті. У зовнішню торгівлю включаються тільки конкурентоспроможні товари і послуги з точки зору якості, ціни, оплати, умов поставки.

Щоб мати можливість працювати на іноземному або міжнародному ринку, необхідно знати міжнародну торговельну систему. Необхідно також знати про так звані торговельні обмеження та організації, що працюють над просуванням міжнародної торгівлі або обміну товарами. Розвиток міжнародної торгівлі та інших форм міжнародного співробітництва, а також вплив держави на ведення міжнародної торгівлі призводить до прагненню встановити ту чи іншу форму взаємної угоди і ведення переговорів між компаніями з різних країн.

Найпростішою формою здійснення міжнародного бізнесу є експорт, який може бути прямим або непрямим з використанням посередників, таких як агенти. Більш складні операції проявляються у вигляді спільних підприємств чи здійснення спільних операцій, прямих інвестицій, роботи у зонах безмитної торгівлі і т. д.

Міжнародна торгівля - це розширення виробництва, обміну і споживання, які є основними елементами життя. Виробники і споживачі, які беруть участь у міжнародній торгівлі, з різних країн.

Глобалізація в економічній сфері як найвидатніший вплив в економічній сфері стає все більшим і обсягом міжнародного ринку. Вільний міжнародний ринок у цю еру вільного ринку відкриває великі можливості роботи, збільшує доходи країни, а також інший позитивний вплив. Глобалізація може мати позитивний вплив в економічній сфері, такий як, багато оновлень, таких як експорт-імпорт, зростання економіки, доходи громадськості та благополуччя країни. Крім того, глобалізація також може створити можливість інвестування в міжнародний розвиток, різноманітність товарів та послуг і також здатні створити конкуренцію ефективність на глобальному ринку між країнами. Не тільки викликає позитивний вплив, іноді глобалізація також має негативний вплив в економічній сфері, такий як нестабільність економіки через чутливість до політичної ситуації в країні, глобалізація також може призвести до знищення довкілля, що призведе до благополуччя суспільства, потім існує нерівність в доходах суспільства країни, безпека також може зменшитися, місцеві товари конкурують з продукцією з-за кордону, що може призвести до неефективності в економіці, а також велика кількість безробітних через велику конкуренцію серед працівників в країні з тими працівниками, що відправляються до країни.

Важливими аспектами багатостороннього регулювання у нинішніх умовах є наступні: необхідність ведення переговорів з глобальними цифровими платформами, які допоможуть створити конкурентоспроможні цифрові галузі в країнах, що розвиваються; прагнення до справедливого розподілу переваг CBDF між різними групами країн; розробка спеціальної угоди з CBDF; заохочення

окремих країн до відмови від стратегій локалізації даних шляхом розробки і впровадження альтернативних стратегій регулювання на платформі СОР.

В сучасних умовах актуальна тема глобалізації, так як вона привертає увагу не тільки економістів, але й соціологів, політологів та інших вчених, і зачіпає практично всі аспекти нашого життя. Саме з точки зору глобалізації стає актуальним проведення нової соціальної політики, пов'язаної з контролем та регулюванням цих процесів з боку держави, а також покращення економічного розвитку і глобальної взаємодії між країнами.

Таким чином, в даний час світова торгівля переживає серйозні проблеми, пов'язані з санкційної політики по відношенню до Росії, з торговою війною головних експортерів світової торгівлі товарами – США і Китаєм і з продовольчою та енергетичною кризами, саме це не дозволяє домагатися високих темпів її зростання. Виникнення цих викликів обумовлено наявністю структурних проблем торгової системи, успішне вирішення яких можливе тільки на багатосторонній основі. Поточне положення справ в світі (стрімке зростання числа заходів, що обмежують торгівлю) свідчить про неможливість знаходження такого рішення найближчим часом. Беручи до уваги все вищевикладене, а також спираючись на прогнози міжнародних організацій, з високою ймовірністю можна стверджувати, що в 2023-2024 рр. динаміка світової торгівлі залишиться в стабільному стані, але без серйозних змін в негативну чи позитивну сторону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Алексеева Т. І.* Міжнародна торгівля [Текст]: навч. посіб. / Т. І. Алексеева. – Харків: ХНЕУ, 2007. – 252 с. – 400 пр. – ISBN 966-676-152-1.
2. *Бураковський І.* Теорія міжнародної торгівлі [Текст] / І. Бураковський. – К.: Основи, 2000. – 241с. – ISBN 966-500-105-1.
3. Григорова-Беренда Л. І. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник / Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. – 136 с.
4. Дергачова В.В., Кузнецова К.О., Манасенко І.М. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2020. 424 с.
5. Міжнародний маркетинг: навч. посібник / Т. В. Князева, Ю. П. Колбушкін, С. В. Петровська та ін. – К. : НАУ, 2019. – 164 с.
6. Міжнародна торгівля: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Моїсеєко Т. Є. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,52 Мбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. - 287 с.
7. Міжнародна торгівельна діяльність: підручник / В.В. Рокоча, В.Г. Алькема та ін. – К.: ВНЗ «Університет економіки та права КРОК», 2018. – 698 с.
8. Adjustment in Developed Open Economies. International Economic Association Series. Palgrave Macmillan, London
9. Arias, M. B., & Famiglietti, M. (2022). Global supply chain disruptions and inflation during the COVID-19 pandemic. Federal Reserve Bank of St. Louis Review, 104(1). <https://files.stlouisfed.org/files/htdocs/publications/review/2022/02/07/globalsupply-chain-disruptions-and-inflation-duringthe-covid-19-pandemic.pdf>
10. Arriola, C., Kowalski, P., & Van Tongeren, F. (2021). The impact of COVID-19 on directions and structure of international trade, OECD Trade Policy Papers, (252).
11. Barot, G. C. (2015). Fundamental Concept of International Trade. CLEAR International Journal of Research In Management, Sciences & Technology, 5(10), 1-5.

12. Bhagwati J. (1965) The Pure Theory of International Trade: A Survey. In: *Surveys of Economic Theory*. Palgrave Macmillan, London
13. Bhagwati, J., & Kemp, M. (1965). The Pure Theory of International Trade. *The Economic Journal*, 75(300), 837. DOI: 10.2307/2229696
14. Cartwright, M., & Cartwright, M. (2019). Trade in Ancient Greece. Retrieved 30 December 2019, from [https://www.ancient.eu/article/115/trade-in-ancient Greece/](https://www.ancient.eu/article/115/trade-in-ancient-Greece/)
15. Chipman, J. (1965). A Survey of the Theory of International Trade: Part 1, The Classical Theory. *Econometrica*, 33(3), 477. DOI: 10.2307/1911748
16. Dorobăț, Carmen, E. (2015), A brief history of international trade thought: From pre-doctrinal contributions to the 21st-century heterodox international economics, *The Journal of Philosophical Economics*.
17. Ebeling, R. (2015, 01 1). Nassau Institute. Retrieved from *Economic Ideas: Plato, Aristotle, and the Ancient Greeks*:<https://www.nassauinstitute.org/economic-ideas-plato-aristotle-and-the-ancient-greeks/>
18. Gandolfo G. (1986) *The Neoclassical Theory of International Trade*. In: *International Economics*. Springer, Berlin, Heidelberg
19. Gandolfo, G. (1998). *International Trade Theory and Policy*. Heidelberg: Springer.
20. Góes, C., & Bekkers, E. (2022). The impact of geopolitical conflicts on trade, growth, and innovation: An illustrative simulation study. <https://cepr.org/voxeu/columns/impactgeopolitical-conflicts-trade-growth-and-innovationillustrative-simulation>
21. Haberler, G. (1961). *A survey of international trade theory*. Cambridge: PRINCETON UNIVERSITY.
22. Hill, C. W., Wee, C. H., & Udayasankar, K. (2015). *International business: Asia Global Edition 2e*. New York: McGraw-Hill Education.
23. Hill, Charles W. L. (2013) *International business: competing in the global marketplace*, The McGraw-Hill Companies, Inc.,

24. How COVID-19 triggered a digital and e-commerce turning point, United Nations Conference on Trade and Development. (2022). Retrieved from <https://unctad.org/news/how-covid-19-triggered-digitaland-e-commerce-turning-point>
25. Kierzkowski, H. (1987). Recent Advances in International Trade Theory: A Selective Survey. *Oxford Review of Economic Policy*, 3(1), 1-19. DOI: 10.1093/oxrep/3.1.1-a
26. Korenok, Oleg, Munro, David & Chen, Jiayi. (2022). Inflation and Attention Thresholds. GLO Discussion Paper Series #1175. Research included in VCU Business School Working Papers #2202 same year Series. <https://ideas.repec.org/p/zbw/glodps/1175.html>
27. Kravis, I. B. (1956). "Availability" and Other Influences on the Commodity Composition of Trade. *Journal of Political Economy*, 64(2), 143–155. DOI:10.1086/257769
28. Krugman P. (1985) A „Technology Gap“ Model of International Trade. In: Jungenfelt K., Hague D. (eds) *Structural*
29. Lam, T.-D. (2015). A Review of Modern International Trade Theories. *American Journal of Economics, Finance, and Management*, 604-614.
30. Meini, Z. (2013). Development Process and Review of the International Trade Theory. *International Conference on Education Technology and Management Science (ICETMS 2013)* (pp. 277-281). China: Atlantis Press.
31. Mercantilism and theories of international trade. (2019). Retrieved 30 December 2019, from <https://www.ukessays.com/essays/economics/mercantilism-and-theories-of-international-trade-economics-essay.php?vref=1>
32. Myint, H. (1958). The "Classical Theory" of International Trade and the Underdeveloped Countries. *The Economic Journal*, 68(270), 317-337. DOI:10.2307/2227598
33. OECD Publishing, Paris. https://www.oecd-ilibrary.org/trade/the-impact-of-covid-19-on-directions-andstructure-of-international-trade_0b8eaafe-en European Consumer Organisation (BEUC). (2023).

34. Posner, M.V (1961). International trade and technical change. Oxford Economic Papers 13 (3), Pp 323–341, <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.oep.a040877>
35. Rajesh, P., Madhvi Sethi, & Chaudhuri, S. (2016). Changing Paradigm in Trade Theories: A Review and Future Research Agenda. Indian Journal of Science and Technology 9(46), 1-6.
36. Ramos , L., & Zarzoso , I. (2010). The Effect of Technological Innovation on International Trade. Economics: open access E-journal, 1-37.
37. Rassekh, F. (2009). The developement of International Trade Theory; from Xenophon to Joun Stuart Mill. In B. H. al, The Liberalization and Protectionaism . Nova Science Publishers .
38. Ruffin R.J. (2013) The Development of International Trade Theory. In: Bernhofen D., Falvey R., Greenaway, D., Kreickemeier U. (eds) Palgrave Handbook of International Trade. Palgrave Macmillan, London
39. Salvatore, D. (2013). International Economics 11th ed. Hoboen: Wiley.
40. Sen, S, (2010), International Trade Theory and Policy: A Review of the Literature, Levy Economics Institute Working Papers. 635. Available at <https://ssrn.com/abstract=1713843> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1713843>
41. The EU Single Market at 30. https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/BEUC-X-2023-024_The_EU_Single_Market_at_30.pdf
42. Tinbergen, J. (1962). Shaping the World Economy; Suggestions for an International Economic Policy. Books (Jan Tinbergen). Twentieth Century Fund, New York. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1765/16826>
43. Verter, N. (2015). The Application of International Trade Theories to Agriculture. Mediterranean Journal of Social Sciences. DOI: 10.5901/mjss.2015.v6n6s4p209

ДОДАТКИ

Додаток А

Список іноземних літературних джерел

1. Arriola, C., Kowalski, P., & Van Tongeren, F. (2021). The impact of COVID-19 on directions and structure of international trade, OECD Trade Policy Papers, (252).

2020 marked some of the largest reductions in trade and output volumes since WWII. Focusing on the COVID-19 pandemic and using the latest monthly and quarterly data on international trade of selected countries and products, this paper documents key shifts in geographical direction and product composition of international trade in 2020. Trade in services declined by more than twice as much as trade in goods and its recovery has also been slower. While the size of the drop in global trade relative to the drop in output in 2020 was smaller than during the Global Financial Crisis (GFC), this was not related to the overall size of the trade impacts in 2020, but rather reflects the significant heterogeneity of trade and production impacts across specific goods, services and trade partners from COVID-19. Trade in several types of goods plummeted, while that in others increased markedly. As a result, the variation in trade impacts across the different product categories in 2020 was not only larger than during the GFC, but also larger than in any other year during the past two decades. The product structure of countries' goods trade also changed significantly in 2020, indicating large adjustments. While some international supply chains came under pressure in early months of the pandemic, the data also show that supply chains were instrumental in the resumption of economic activity. The distance travelled by imported products actually continued to increase in 2020, largely as a result of China and other Asian countries filling supply gaps resulting from lockdowns and demand changes in other regions. These shifts occurred in the context of significant perturbations in the international transport sector. While it is not known which of the changes in 2020 will be only short-lived, some seem to show signs of longer-term shifts or are likely to result in long-term adjustments. Above all, the unprecedented heterogeneity of changes in trade flows across products, sources and destinations seen in 2020 suggests high uncertainty and adjustment costs,

and implies an increased need – and incentives – for consumers, firms and governments to adopt new or intensify existing risk mitigation strategies.

2. Barot, G. C. (2015). Fundamental Concept of International Trade. CLEAR International Journal of Research In Management, Sciences & Technology, 5(10), 1-5.

The purpose of the paper is to give emphasis to the evolution of international trade theories and their application among nations. A review of the literature method was applied to review the evolution of different scholars' contributions in the area of international trade. Over a period of time, the development in theories of international trade has gone significant changes. While classical and neo-classical trade theories remain valid new trade models have important insights to describe and seem to a better explanation of the present global trade patterns in the dynamic world.

3. Korenok, Oleg, Munro, David & Chen, Jiayi. (2022). Inflation and Attention Thresholds. GLO Discussion Paper Series #1175. Research included in VCU Business School Working Papers #2202 same year Series. <https://ideas.repec.org/p/zbw/glodps/1175.html>

One of the dangers of high inflation is that it can cause firms and households to pay close attention to it. This internalization of inflation can lead to an accelerationist regime, making inflation harder to control. We empirically assess the relationship between attention and the level of inflation for 37 countries. Our measures of attention are constructed either from internet search behavior or the popularity of inflation mentions on Twitter. We find evidence that attention thresholds do exist for the majority of countries in our sample. We also find interesting variability across countries.

4. Myint, H. (1958). The "Classical Theory" of International Trade and the Underdeveloped Countries. The Economic Journal, 68(270), 317-337. DOI:10.2307/2227598.

There are three main claims in this paper: First, there is sufficient evidence for affirming that Ricardo adhered to Smith's productivity theory; second, Ricardo's original

demonstration of the comparative-advantage proposition is indeed compatible and complementary with respect to the latter; and third, Ricardo agreed with Smith's multifactorial explanation of the pattern of trade, which includes increasing returns and economies of scale. These results open the way for the reincorporation of Ricardo's propositions into a multifactorial explanation of the pattern of trade provided by the classical school of economic thought. They also add a new perspective to the ongoing process of reassessment of Smith's contributions to international trade theory, further strengthening the view that he was indeed a great international trade theorist.

5. Ramos , L., & Zarzoso , I. (2010). The Effect of Technological Innovation on International Trade. *Economics: open access E-journal*, 1-37.

In this paper, the effect of technological innovation on sectoral exports is analysed using a gravity model of trade. The technological achievement index (TAI) and its four components, creation of technology, diffusion of old innovations, diffusion of recent innovations and human skills, are used as proxies for technological innovation. The two first components are considered proxies for knowledge acquisition and assimilation (potential absorptive capacity), whereas the last two are taken as proxies for knowledge transformation and exploitation (realised absorptive capacity). We hypothesise that the effect of technological innovation on trade could vary according to the technological achievement by generating a non-linear relationship between technological innovation and trade. Our findings indicate a positive and non-linear effect of technological innovation on export performance, which indicates that there are thresholds for positive signs to occur.

To foster exports, countries have to consider not only acquisition and assimilation capabilities, but also transformation and exploitation capabilities once a minimum level of potential absorptive capacity has been achieved.

6. Ruffin R.J. (2013) The Development of International Trade Theory. In: Bernhofen D., Falvey R., Greenaway, D., Kreickemeier U. (eds) *Palgrave Handbook of International Trade*. Palgrave Macmillan, London

Trade theory is the oldest branch of economics. The reason may well be that the central economic fallacy prior to Adam Smith had to do with international exchanges: the mercantilist doctrine that the only way for a country to prosper was to run an export surplus. When Adam Smith and David Hume exploded this fallacy, the way was set for a paradigm shift. Thus, the revolution in trade theory occurred very early when David Ricardo stumbled onto the law of comparative advantage. As fate would have it, the paradigm shift was sort of a family affair. James Mill, the father of John Stuart Mill, had convinced Ricardo to write a book explaining economics. It was during the writing of that book the essential revolution occurred; and John Stuart, who of course knew Ricardo as a child, completed the paradigm shift when he presented the Ricardian model as we know it today — a model which still flourishes in the modern literature as a vehicle for exploring difficult issues.

7. Sen, S, (2010), *International Trade Theory and Policy: A Review of the Literature*, Levy Economics Institute Working Papers. 635. Available at <https://ssrn.com/abstract=1713843> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1713843>

This paper provides a survey of the literature on trade theory, from the classical example of comparative advantage to the New Trade theories currently used by many advanced countries to direct industrial policy and trade. An account is provided of the neo-classical brand of reciprocal demand and resource endowment theories, along with their usual empirical verifications and logical critiques. A useful supplement is provided in terms of Staffan Linder's theory of "overlapping demand," which provides an explanation of trade structure in terms of aggregate demand. Attention is drawn to new developments in trade theory, with strategic trade providing inputs to industrial policy. Issues relating to trade, growth, and development are dealt with separately, supplemented by an account of the neo-Marxist versions of trade and underdevelopment.

8. The EU Single Market at 30. https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/BEUC-X-2023-024_The_EU_Single_Market_at_30.pdf

A properly functioning EU Single Market brings tangible benefits to consumers in terms of more choice and better prices for goods and services as well as the promise of high levels of product safety and consumer protection. However, the Single Market must evolve to meet consumers' growing expectations that markets make sustainable choices affordable and attractive and that a human-centric digital transformation benefits consumers. This is why the Single Market must become an instrument to not only facilitate trade within the EU but also to improve conditions for consumers and develop a fairer and more sustainable economy.

9. Verter, N. (2015). The Application of International Trade Theories to Agriculture. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. DOI: 10.5901/mjss.2015.v6n6s4p209

International trade in agriculture has recently been recognized as an important driver of economic growth, especially in SubSaharan Africa (SSA) where agriculture is the major export products. This paper surveys a broad range of both traditional and modern theories of trade with reference to agriculture. Historically, trade in agrarian products was concentrated on comparative and factor endowment models. The application of modern theories in agriculture has been increasing in recent years. In this survey, it could be concluded that those models help in explaining the current patterns or the factor content of trade. All the theories appear to be less relevant in SSA countries than in industrialized countries. For instance, even though agriculture is the primary employer of labour, principal export commodities from the SSA countries, they are not the top major exporters of agricultural products. Instead, some of them are net importers of food and agricultural products. This is partly, due to limited market access of the raw products, low productivity due to limited capital and technology. In order to gain more from trade and experience a favourable trade balance in agriculture, SSA countries should take advantage of their unique climatic conditions and concentrate on producing and processing those commodities that cannot be produced by the West in large

quantities for economies of scale, self-sufficient and exports.

АНОТАЦІЯ кваліфікаційної бакалаврської роботи

Relevance of the research topic. International trade is a dynamic factor in global economic activity and a driving force for economic growth in many countries. International trade has a long history. The development of ideas about international trade begins with theoretical elements that existed before the doctrine, and ends with modern trade theories.

The purpose of the qualification work provides for the justification of mechanisms for regulating international trade in global conditions.

To achieve this goal, the following tasks are set::

- determine the evolution of International Trade Development;
- establish the forms and types of international trade;
- assess the impact of globalization processes on international trade: opportunities and threats;
- to study modern mechanisms for regulating international trade and the specifics of their application;
- consider the role of institutional regulation of international trade in the context of globalization;
- identify problems and challenges of regulating international trade processes and ways to overcome them.

The scientific novelty of the results obtained consists in summarizing the existing developments on the state and development of mechanisms for regulating international trade in global conditions.